

Vilijam Šekspir

ROMEO I JULIJA

Likovi:

Vladarska loza Verone

Knez Eskalo je vladar Verone
Grof Paris je knežev rođak koji želi da se oženi Julijom
Merkucio je takođe knežev rođak i Romeov prijatelj

Porodica Kapulet

Kapulet je starešina porodice Kapulet
Kapuletova žena je matrijarh porodice Kapulet
Julija je ćerka Kapuleta i glavni ženski lik
Tibaldo je nećak gospođe Kapulet i Julijin rođak
Dojkinja je Julijina pomoćnica i služavka
Rozalina je kapuletova nećaka i s početka Romeova ljubav
Petar, Samson i Gregorije su sluge Kapuleta

Porodica Monteki

Monteki je starešina porodice Monteki
Montekijeva žena je matrijarh porodice Monteki
Romeo je Montekijev sin i glavni muški lik
Bonvoljo je Romeov rođak i najbolji prijatelj
Avram i Valtazar su sluge Montekijevih

Ostali

Otac Lavrentije je redovnik franjevačkog reda
Otac Jovan nosi Romeu pismo od Lavrentija
Apotekar prodaje otrov Romeu
Hor peva prologe prvog i drugog čina

PROLOG

(Ulazi Hor.)

HOR

Dve kuće istog ugleda u toj
lepoj Veroni, gde se radnja zbiva,
iz drevne mržnje počinju nov boj,
te građanska ruka građansku krv liva.

Nesrećne utrobe tih neprijatelja
rodiše kobno zaljubljenih dvoje,
koji sahraniše mržnju roditelja
samo preko bolne, tužne smrti svoje.

Strašni tok ove ljubavi što gine,
koju gnev njihovih roditelja prati,
što se najzad gasi smrću dece njine,
u dvočasovnoj igri ćemo dati.

Slušajte nas s pažnjom, ne smetnite s uma
da će greške drame popraviti gluma.

(Ode.)

PRVI ČIN

SCENA PRVA

Verona. Trg.

(Dolaze Samsi i Gregorio. Kapuletove sluge, s mačevima i štitovima.)

SAMSON

Vala, Gregorio, nećemo dopustiti da nas nagarave.

GREGORIO

Nećemo, jer bismo tada bili ocrnjeni.

SAMSON

Ako nas naljute, kažem, potegnućemo mačeve.

GREGORIO

Dok si živ, gledaj da vazda izvučeš vrat iz omče.

SAMSON

Brz sam na udarcu, kad me neko pokrene na to.

GREGORIO

Ali te nije lako pokrenuti u borbu.

SAMSON

Pokrenuće me kakav Montagijev pas.

GREGORIO

Pokrenuti se znači krenuti nekud, a biti hrabar znači stajati na megdanu; pa zato, ako kreneš, može značiti da bežiš.

II

SAMSON

Neki pas iz te kuće izazvaće me da stanem čvrsto
da svaki Montagijev momak ili devojka naiđe na zid.

GREGORIO

To će reći da si slabić, jer se najslabiji drže zid

SAMSON

Tako je; i zato se žene. kao slabije,1 uvek pritisk!
ju uza zid; stoga ću ja Montagijeve momke odbacivati
zida, a njegove devojke pritiskivati uza zid.

GREGORIO

Ali svađa je samo između naših gospodara i nas, nji-
hovah ljudi.

SAMSON

Svejedno; biću tiranin: pošto podelim megdan s lju-
dima, biću svirep prema devojka; njih ću opljačkati

GREGORIO

Opljačkati devojke?

SAMSON

Da, opljačkaću device. ili im uzeti njihovo najveće
blago. Shvati to u kom hoćeš smislu.

GREGORIO

One će to shvatiti u smislu u kom budu osetile.

SAMSON

Osećaće one mene dokle god budem mogao da stojim; a
zna se da sam ja priličan komad mesa.

' Prva poslanica Petrova. III, 7: "Tako i vi, muževi, živite, sa svojim ženama po razumu. i poštuju ih kao slabiji ženski sud." (Ovu i sve ostale primedbe uz tekst dali su prevodioci.)

II

GREGORIO

Dobro je da nisi riba a da si to, bio bi suv i neukusan oslić. Izvadi svoju alatku; evo dvojice iz Montagijeve kuće.

(Dolaze Avram i Valtazar.)

SAMSON

Go mač mi je u desnici; zametni kavgu. a ja ću ti zaštititi leđa.

GREGORIO

Kako! Okrenućeš leđa i pobeći?

SAMSON

Ne boj se za mene.

GREGORIO

Doista neću; ali se bojim zbog sebe.

SAMSON

Postarajmo se da zakon bude na našoj strani; neka oni počnu.

GREGORIO

Namrštiću se kad prođem pored njih. pa neka shvate kako im je volja.

SAMSON

Ne, već kako smeju. Ja ću im pokazati šipak; i to će,
ako otrpe, biti sramota za njih.

AVRAM

Pokazujete li vi nama šipak, gospodine?

SAMSON

Ja zaista pokazujem šipak, gospodine.
Riba često znači bludnica. te i gornje reči znače: da si
žensko bio bi neprivlačan.

II

AVRAM

Pokazujete li vi nama šipak, gospodine?

SAMSON (tiho Gregoriju)

Je li zakon na našoj strani ako kažem da?

GREGORIO (tiho Samsonu)

Ne.

SAMSON

Ne, gospodine, ja ne pokazujem šipak vama. gospodo
ne; ali ja pokazujem šipak, gopsodine.

GREGORIO

Tražite li vi svađu, gospodine?

AVRAM

Svađu, gospodine! Ne, gospodine.

SAMSON

Ako je tražite, gospodine, spreman sam za vas: ja služim isto tako dobrog gospodara kao i vi.

AVRAM

Ali ne boljeg.

SAMSON

Pa, gospodine -

(Dolazi Benvolio.)

GREGORIO (tiho Samsonu)

Reci "boljega"; evo jednog rođaka našeg gospodara.

SAMSON

Da, boljega, gospodine.

AVRAM

Lažete!

SAMSON

Vadite mačeve ako ste ljudi! Gregorio, ne zaboravi

onaj svoj udarac.

(Bore se)

BENVOLIO (udara po njihovim mačevima)

Razdvojite ih budale! Mačene

(Prilazi Tibalt.)

TIBLAT

Šta. mačuješ se s plašljivim slugama?

Okreli se. Benvolio, vidi

svoju smrt.

BENVOLIO

Ja samo održavam mir.
Vrati mač ili ga upotrebi sad
da zajedio ove ljude razvadimo.

TIBALT

Zamahuješ mačem, a pričaš o miru!
Mrzim tu reč kao što mrzim pakao,
Montagije. tebe. Drž se, kukavico!
(Bore se. Pojavldje se nekoliko njih iz obe kuće:
umešaju se u okršaj: zatim tri-četiri građasša.
sa tojagama i kopljima. i jedan oficir.)

OFICIR

Budže. koplja, ubojne sekire!
Udarajte! Udrite po njima
Dole Kapuleti. dole Montagiji!
(Dolazi stari Kapulet, u sobnom ogrtaču.
i grofica Kapulst.)

KAPULET

Kakva je to graja? Dajte mi moj mač!

Hej!

GROFICA KAPULET

Štaku. štaku! Zašto tražiš mač!

II

KAPULET

Mač, kažem! Montagi stari vitla mačem i prkosi m>

(Dolazi stari Montagi i grofica Montagi.)

MONTAGI

Nitkove Kapulete!

Što me držiš? Pusti me da idem.

GROFICA MONTAGI

Ni koraka dalje; tražiš đavola.

(Dolazi knez Eskalus sa pratnjom.)

KNEZ

Buntovni podanici, dušmani našeg mira,

što susedskom krvlju čelik skrnivate!

- Zar neće da čuju! Hej! ljudi, zverovi,

što gasite vatru kobnog besa svog

crvenim izvorom iz sopstvenih vena,

stavljam vas na muke ako ne bacite

iz krvavih ruku to oružje zlo.

Sad presudu čujte gnevnog kneza svog.

Tri okršaja građanska, začeta

tvojim uvredama, stari Kapulete,

i tvojim, Montagi, tri puta su već

narušavala mir naših ulica

i nagnala stare građane veronske

da odbace svoje krasno dostojanstvo

i, zavedeni vašom zlobnom mržnjom,

da starim rukama vitlaju sa starim

mačevima što je rđa popala.

Ako još jedanput pokvarite red

ulicama našim, vi ćete platiti

životom svojim narušeni mir.

Raziđite se, a ti, Kapulete,

pođi sa mnom; ti, Montagi, dođi

po podne u Stari grad,4 sedište našeg

suda, da saznaš dalju nam odluku.

Još jednom, pod pretnjom smrću, odlazite.

II

(Odlaze svi sem Montagija, grofice Montagija i Benvolija.)

MONTAGI

Ko opet zametnu staru kavgu tu?

Reci mi, sinovče, jesi li bio tu

kadje to počelo?

BENVOLIO

Ovde su se sluge

vaše i vašeg protivnika tukle

kad stigoh, te trgoh mač da ih razdvojim.

Tog trenutka dođe plahoviti Tibalt

sa golim mačem, pa mi zasu uši,

izazivanjima, i zavitla njim

iznad glave, sekuć vazduh, što mu tad,

nepovređen time, prezrivo zazvižda.

Dok smo se borili, sve je više njih
prilazilo u boj obema stranama;
al' tad knez stiže i razdvoji nas.

GROFICA MONTAGI

Vide li Romea? Vrlo mi je milo
što njega u toj gužvi nije bilo.

BENVOLIO

Na jedan čas, gospo, pre no sveto sunce
izviri kroz zlatni prozor istoka,
nemirni duh me izagna u šetnju
poljem, i tamo, u gaju javorovom,
na zapadnoj strani grada, videh vašeg
sina u ranoj šetnji. Pođoh njemu;
ali me on spazi, zamače u čestar;
a ja, mereći želju njegovu
sopstvenom željom da ostanem sam
na nekom mestu gde nikoga nema,
Jer i setnom sebi bio sam suvišan,⁵

Ovo je reductio ad absurdum mladićke sklonosti - koja je u
ono vreme bila u modi - da se odaje seti, tj. melanholiji, tra-
žeći samoću.

II

pođoh svojim putem. ali ne za njim.

I tako se rado uklonih od onog

koji je rado pobego od mene.

MONTAGI

Često je jutrom viđan kako tamo
suzama rosu zore povećava.
dodajući svojim uzdasima
oblacima nove oblake. AP čim bi
sunce što sve vedri počelo da sklanja
zavese tamne s odra Aurore,⁶
tužni sin mi beži od svetlosti kući,
zaključava se sam u svojoj sobi,
zatvara prozorske kapke i pretvara
lepu svetlost dana u veštačku noć.
Crn i koban biće ishod ove sete,
ako joj zdrav savet uzrok ne omete.

BENVOLIO

Plemeniti striče, znaš li uzrok taj?

MONTAGI

Niti znam nit' mogu od njega da doznam.

BENVOLIO

Jesi li ga ikad iskušavo ti?

MONTAGI

I ja i mnogi moji prijatelji.
Al' on je jedini savetnik svog srca.
i, koliko je to dobro, ja ne znam.

Sasvim je tajanstven, zakopčan; za svako

ispitivanje i svako otkriće

nepristupačan kao pupoljak

nagrižen cvom pre no što je svoje

mirisno lišće širio vazduhu,

i lepotu svoju posvetio suncu.

Da mi je da doznam otkud tuga ta,

kako bih je rado izlečio ja.

6 Aurora je rimska boginja zore

(Dolazp Romso.)

BENVOLIO

Evo ga. Molim vas uklonte se sada.

a ja ću doznati uzrok toga jada.

MONTAGI

Srećan ti ostanak. da bi jednom dospo

do istine prave. Hajdemo sad. gospo.

(Montagi i ljegova žena odlaze.)

BENVOLIO

Dobroj'tro, rođače.

ROMEO

Je l' dan tako mlad?

BENVOLIO

Tek izbi devet.

ROMEO

Čase duži jad.

Da l' to moj otac ode tako brzo?

BENVOLIO

Da. A kakav jad to duži časove

Romeu?

ROMEO

Nemam to što ih skraćuje.

BENVOLIO

U ljubavi si?

ROMEO

Van .

BENVOLIO

Van ljubavi?

ROMEO

Van milosti sam one koju volim.

BENVOLIO

Vaj, što je ljubav, mada nežna vida,

tiranska i gruba kad je okusimo?

ROMEO

Vaj, zašto ljubav, mada slepa luta,

u naša srca uvek nađe puta!

Gde ćemo ručati? - Kakav je to boj

bio ovde? Ali ćuti, znam već sve.

To je delo mržnje, a ljubavi više.

O, ti kavgadžijska ljubavi, o, mržnjo
prožeta ljubavlju! O, sve što si prvo
iz ničega stvoreno! O, setno lakoumlje,
lakrdijo tužna, bezlični haose
na izgled lepih oblika! Olovno
pero, blistavi dime, hladna vatro,
bolesno zdravlje, stalno budni sne,
i sve što nije ali ipak jeste.
Pa i ja osećam ljubavi u sebi,
mada tim na ljubav naišao ne bi'.

Smeješ li se?

BENVOLIO

Ne, rođače, pre bih
plakao.

ROMEO Dobro srce moje, zašto?

BENVOLIO

Zbog potištenosti dobrog srca tvog.

ROMEO

I to je zločin ljubavi. Zbog mog jada u grudima osećam bol loš,
(Ovakve antiteze, kad se govorilo o ljubavi, bile su u modi onoga doba.

Romeo je samo površno zaljubljen u Rozalinu i zato govori ovako.

On govori sasvim drukčije kad se zaljubi u Juliju.)

Zaljubljen sam, ali mi na ljubav nije odgovoreno ljubavlju.

a ti ga tom tugom uvećavaš još;

ljubav koju imaš prema meni sad
čini da je veći moj prevelik jad.
Ljubav je dim stvoren parom uzdisaja;
ali, podstaknuta, ona ima sjaja
vatre u očima zaljubljenih; ali
ucveljena kad je, to su suza vali.
I još? Umna ludost, slasti koje znače
život, smrtonosnu žuč. Zbogom, rođače.

BENVOLIO

Polako, i ja ću poći kuda i ti.
Ako me ostaviš, uvređen ću biti.

ROMEO

Eh, ja sam izgubljen, nisam ovde ja
Romeo, on je negde ko to zna!

BENVOLIO

Reci mi pravo koju voliš.

ROMEO

Što,
zar da ti moram projecati to?

BENVOLIO

Ne, ali reci zbiljski ko je ona?

ROMEO

Traži zbiljski da ti piše zaveštanje
bolesnik, pa mu pogoršavaš stanje.

Al' zbiljski, rođače, volim jednu ženu.

BENVOLIO

Pogodio sam da si ti zaljubljen.

ROMEO

Dobar si strelac! A lepa je ona
koju volim.

BENVOLIO

Lepa meta se, rođače,
pogodi najbrže.

ROMEO

Pogodio nisi.

Amorove strele ne mogu da rane
onu koja ima svu pamet Dijane.
i naoružana neprobojnim štitom
čednosti, živi neranjena tim
slabim, dečjim lukom. Ona ne podleže
opsadi ljubavnih reči, nit dopušta
susret s nasrtljivim okom, nit razgrće
nedra zlatu što i svetice zavede.

Bogata lepotom, ona je sirota,
jer će s njom umreti i njena lepota.

BENVOLIO

To znači na večnu čednost se zarekla.

ROMEO

Da, i štedeći je, traći što je stekla.
Zbog strogosti njene kada tako radi
lepota će njena umreti od gladi,
na potomstvo neće biti prenesena.
Lepa je to, mudra, mudro lepa žena.
Da blaženstvo steče, u očaj me baca;
neće ljubav, ja sam lik živog mrtvaca.
Zbog zaveta tog, kad već moram reći.

BENVOLIO

Čuj me, zaboravi da misliš na nju.

ROMEO

Nauči me da zaboravim misliti.

Benvolio

Pa daj slobode svojim očima;
posmatraj druge lepote.

ROMEO

Tako bih

još više cenio krasotu njenu ovu.
Srećne maske što ljube lik lepih
dama. crninom svojom više još
na belinu što kriju podsećaju.
Oslepljeni nikad ne zaboravlja
dragoceno blago izgubljenog vida.

Pokaži mi damu lepu neizmerno,
pa će me njena lepota podsećati
na onu koja lepotom nadmaša
i tu lepoticu. Zbogom ostaj sad;
zaboravu se naučiti neću.

BENVOLIO

Naučićeš, il' ti ko dužnik umreću.

(Odlaze.)

SCENA DRUGA

Verona. Ulica.

(Dolaze Kapulet, Paris i sluga.)

KAPULET

Ali Montagi je pod istom obavezom
i pod pretnjom iste kazne ko i ja;
a smatram da za starce kao mi
nije tako teško da održe mir.

PARIS

Obojica ste časni i ugledni;
šteta što ste dugo živeli u kavzi.
Ali sad, moj grofe, šta mislite vi
o mojoj prosidbi?

II

KAPULET

Ono što sam reko:

Moja kći je tuđa još za svet, još nije
napunila četrnaest godina.

Neka još dva leta u ponosu svenu
dok vidimo da je sazrela za ženu.

PARIS

I mlade od nje već su srećne majke.

KAPULET

Prerano udate prerano su stare.

Zemlja mi proguta moje nade sve
sem nje, koja mi je poslednje potomče.

Ali joj priđite, Parise, pa neka
zavoli vas; moja volja će da čeka
na ono samo što je drago njoj;
njen izbor će biti i blagoslov moj.
Večeras dajem davnašnje veselje
i gozbu za svoje mile prijatelje,
pa dođite da im uvećate broj;
od onih najdražih bićete gost moj.

U mom skromnom domu videćete zvezde
lepše od nebeskih svetiljki da jezde.

Slast koju bujni mladići osete
kad gizdavi april nagazi na pete
hrome zime, i vi imaćete tamo,

okruženi ženskim pupoljcima samo.

Čujte sve, vidite, zavolite vi
od njih mnogih, gde će biti mi i kći,
najzaslužniju što će za vas biti
i jedina. Hajte sa mnom.

(Sluzi.)

A sad i ti,
momče, po lepoj Veroni svud zađi
pa svakog što je zabeležen nađi,
i reci svima još u spisku tom
da su dobrodošli u moj dom.

(Kapulet i Paris odlaze.)

II

SLUGA (okreće cedulju)

Da nađem one čija su imena tu zapisana. Zapisano je
obučar treba da posluje sa svojim rifom, krojač sa
svojim kalupom, ribar sa svojom kičicom, a slikar sa
svojom mrežom. Ali mene šalju da nađem one čija su
imena tu zapisana, a nikad ne mogu pronaći čija je ime
na pisar zapisao tu. Moram ići učenima. U dobri čas!

(Ulaze Benvolio i Romeo.)

BENVOLIO

Pa, čoveče, jedan plamen drugi guta,
jedan bol se samo drugim bolom sputa;

ako te vrtenje u krug onesvesti,
obratno se vrti, da dođeš do svesti.
Spas od jednog drugi jad nam nagovesti;
oko nekom drugom bolešću zarazi,
pa otrova starog iščeznuće trazi.

ROMEO

Bokvičin je list izvrstan za to.

BENVOLIO

Za šta, molim te?

ROMEO

Za slomljenu gnjat.

BENVOLIO

Romeo, jesi li ti lud?

ROMEO

Nisam lud,

ali sam vezan čvršće od ludaka,
U tamnicu strpan, zatvoren bez hrane,
šiban i mučen.13 - Dobro večer, momče.
stupalo sa ludacima.

II

SLUGA

Dobro večer. Molim, gospodine, znate li
čitati?

ROMEO

Da, svoj udes u svom jadu.

SLUGA

Možda ste to naučili i bez knjige. Ali, molim vas,
možete li pročitati sve što vidite?

ROMEO

Mogu, ako znam slova i jezik.

SLUGA

Pošteno ste rekli; zbogom da ste.

(Okrene se da pođe.)

ROMEO

Čekaj, momče, umem da čitam.

(Čita.)

„Sinjor Martino i njegova žena i kćeri; grof Anselmo i njegove lepe sestre; gospođa udova od Vitruvija; sinjor Plaćencio i njegove lepe sinovice; Mercurio i njegov brat Valentin; moj stric Kapulet, njegova žena i kćeri; moja lepa sinovica Rozalina; Livija; sinjor Valenco i njegov rođak Tibalt; Lucio i vesela Jelena." Lepa družina. Kuda je pozvana?

SLUGA

Gore.

ROMEO

Gde?

SLUGA

Na večeru u našoj kući.

ROMEO

U čijoj kući?

II

SLUGA

Moga gospodara.

ROMEO

Zaista to je trebalo prvo da te pitam.

SLUGA

Pa kazaću vam i bez pitanja. Moj gospodar je veliki,
bogati Kapulet, i ako niste od Montagijeve kuće, izvo-
lite doći i ispiti pehar vina. Ostajte mi veselo.

(Ode.)

BENVOLIO

Na Kapuletovoj staroj gozbi toj
sa obožavanim lepoticama svim
iz Verone večeraće ona
koju ti voliš, lepa Rozalina.
Idi tamo, i nepristrasna oka
sравни njeno lice sa licima drugim
na koja ti budem ukazao ja,
i videćeš da ti, kad zajedno stanu,
labudica tvoja naliči na vranu.

ROMEO

Kad pobožna vera mog vida izreče
tu laž, nek mi vatra od suza ispeče
oči, te sjajne krivoverke prave,
koje suze nisu mogle da udave.
Lepše od moje drage? Svevideće
sunce nikad ravne njoj videti neće.

BENVOLIO

Eh, izgledala ti lepa kad u tom
času ni jedne nije bilo s njom,
pa si s oba oka njom merio nju.
Al, na tim kristalnim terazijama tu
izmeri dragu s drugom što ti ja
pokažem kako na toj gozbi sja,
pa će ta što ti je sad tako vanredna
biti lepuškasta devojčica jedna.

II

ROMEO

Ići ću. ali ne radi te ocene,
već da čar drage ushićava mene.

(Odlaze.)

SCENA TREĆA

Verona. Odaja u Kapuletovom domu.

(Ulazs grofica Kapulet i dadilja.)

GROFICA KAPULET

Dadiljo, gde mi je kći? Pozovi je.

DADILJA

Devičanstva mi od dvanajst godina,
rekoh joj da dođe. Hej, jagnje! Bubamaro!

Pobogu, gde je ta deva? Julija!

(Ulazi Julija.)

JULIJA

Šta je? Ko zove?

DADILJA

Tvoja majka.

JULIJA

Majko,

evo me; šta hoćeš?

GROFICA KAPULET

Evo šta. Dadiljo,
iziđi za časak, moramo nasamo
da govorimo. Dadiljo, vrati se,
predomislih se, čućeš i ti naš
razgovor. Ti znaš da mi je kći već
lepo stasala.

DADILJA

Znam joj godine u sat.

GROFICA KAPULET

Još nema četrnajst.

DADILJA

Ja ću se kladiti

U mojih četrnaest zuba - mada imam,

na moju žalost, samo četiri -

da nema još četrnaest. Kol'ko je

do Ivanjdana?

GROFICA KAPULET

Dan il' dva više od dve nedelje.

DADILJA

Pa, više il' manje; od svih dana baš

uoči samog Ivanjdana puni

četrnaestu. Suzana i ona

- bog da prosti sve hrišćanske duše -

behu vršnjake; ali Suzanu mi

uze bog; bila je predobra za mene;

ali, ko što rekoh, uoči Ivanjdana

napuniće ona četrnaest,

pamtim dobro. Sad je jedanaest godina

od zemljotresa, kad sam je odbila

od sise - neću zaboraviti to -

baš onog dana od svih u godini.

Sisu sam pelenom bila namazala

i sela na sunce pod golubarnikom.

Gospodar i vi ste bili u Mantovi -
dobro se sećam. Al' kao što rekoḥ,
kad ona oseti na mojoj bradavici
pelen, i okusi njegovu gorčinu,
slatka se ludica - da ste je videli! -
namršti tad i razgnevi na sisu.
Golubarnik se u taj mah zatrese,
i nepotrebno bi kazati: beži!
Od tog vremena je jedanajst godina.
Tada je već mogla da stoji sasvim sama,
pa, krsta mi, da trčkara i geguca
unaokolo. Baš dan ranije
razbila je čelo, i tad je moj muž
- bog da ga prosti. bio je veseljak -
podiže i reče: "Sad padaš na lice.
je li? A kad budeš pametnpja.
padaćeš na leđa; hoćeš li. Julijice?"
A na to. tako mi bogorodice,
lepo vragolče prestade da plače
i odgovori: "Da." I gle. sad se
eto ta šala već obistinjava.
Vere mi, da živim hiljad' godina
pamtiću to: "Hoćeš li, Julijice?"
Kako je upita, a lepa ludica

prestade da plače i odgovori: "Da."

GROFICA KAPULET

Ta, dosta s time, molim te, učiti.

DADILJA

Dobro, gospo, al' se moram nasmejati

kad pomislim da je prestala da plače

i rekla: "Da." A, bogme, imala je

na čelu čvorugu ko mlade koke jaje;

jako se udarila i plakala je gorko;

a kad joj muž reče: "Sad padaš na lice,

je li? A kad sazreš, padaćeš na leđa;

hoćeš li, Julijice?" ona presta s plačem

i reče: "Da."

JULIJA

Prestani i ti jednom,

molim te, dado.

DADILJA

Ućutaću, svrših.

Bog te blagoslovio! Bila si, najlepša

beba koju sam ikad dojila.

Da doživim da te vidim udatu,

pa drugo ništa ne bih želela.

GROFICA KAPULET

O toj udaji sam baš i htela sad

da govorim. Reci mi, kćeri Julija,
da li bi volela da se udaš već?

JULIJA

To je čast o kojoj i ne sanjam ja.

DADILJA

Čast! Da te nisam samo ja dojila.
rekla bih da si s mlekom posisala
i svu mudrost.

GROFICA KAPULET

Razmisli o udaji sad.

I mlađe od tebe ovde u Veroni,
ugledne gospe, postale su majke.
Po mom računu, bila sam baš tvojih
godina kad sam te rodila.¹⁴ I kratko,
viteški Paris traži tvoju ruku.

DADILJA

Čovek je, mlada gospo! Takav čovek
kakovog u svetu - ko od voska lik.

GROFICA KAPULET

Veronsko leto nema takav cvet.

DADILJA

On jeste cvet; vere mi, pravi cvet.

GROFICA KAPULET

Šta ti kažeš? Bi li mogla voleti

plemića ovog? Videćeš ga sad,
večeras na gozbi. Pročitaj mu knjigu
lica, pronađi zadovoljstvo što je
perom lepote ispisano tu;
osmotri na njemu skladne crte ove
kako jedna drugoj daju čari nove;
a što u toj knjizi ne bude ti jasno,
njegove će oči izraziti glasno.

*14 Pošto je Juliji četrnaest godina, ovo znači da grofica Kapulet ima oko 28 godina. Njen muž, međutim, imao je u to vreme oko šezdeset godina.)

Savršenstvu sveske te ljubavi jakom,
tog divnog mladića nevezanog brakom
treba samo povez. Ribi treba voda,
a lepom da se lepa žena doda.
U očima mnogih knjiga slavu stiče
kad joj zlatne kopče stežu zlatne priče.
Ti ćeš s njim deliti sve čari što ima,
i s njim, umanjena nećeš biti njima.

DADILJA

Ne manja, no veća; svaka žena raste
od muža.

GROFICA KAPULET

Da l' ti se dopada, pre svega,
Parisova ljubav?

JULIJA

Ja ću rado njega
gledati, vidim li da me baš široka
naklonost takne. Al' strele mog oka
nikada neće odleteti dalje
od mesta kuda ih tvoj pristanak šalje.

(Ulazi sluga.)

SLUGA

Gospo, gosti su došli, večera je na stolu, vas zovu,
pitaju za mladu gospođicu, dadilju psuju i grde u kuhinji, sve je kao bez glave. Moram ići da poslužujem; molim vas dođite odmah.

GROFICA

Da!

(Sluga odlazi.)

Paris te čeka.

(13 Psuju je i grde zato što treba u kuhinji da im pomaže.)

II

DADILJA

Ti ćeš, dete, moći
danima srećnim dati srećne noći.

(Odlaze.)

SCENA ČETVRTA

Verona. Ulica.

(Dolaze Romeo, Mercurio, Benvolio, sa pet-šest drugih maski, nosiocima buktinja i drugima.)

ROMEO

Da li da se govorom izvinimo,
ili da uđemo i bez izvinjenja?¹⁶

BENVOLIO

Takva mnogoglagoljivost nije
više u modi. Za ulazak naše
ne treba ni Amor¹⁷ vezanih očiju,
s lažnim tatarskim lukom od prutića,
što plaši gospe kao strašilo,
ni prolog, učen napamet, a rečen
tiho za šaptačem. Neka nas ocene
kako im drago; mi ćemo otmeno
poigrati s njima i otići.

*16 Maskirani i prerušeni mladići odlaze nepozvani na Kapuletov bal. U Šekspirovo vreme takve nepozvane grupne posete smatrane su laskavim. Maske su ponekad prethodno slale svog glasnika da održi uobičajeni govor, a ponekad ulazile zajedno s njim. Govor je obično sadržavao pozdrav domaćinu, ili komplimente gospođama, ili izvinjenje što dolaze nepozvani. Zatim su maske pozivale gospe da igraju s njima, zabavljajući se i ašikujući.)

*17 Maske je obično oglašavao ili predstavljao dečak prerušen u Amora.)

ROMEO

Daj mi buktinju; nisam za igranje.

jer sam neveseo: biću lučonoša.18

MERKUCIO

Ne. vreli Romeo. moraš igrati.

ROMEO

Odista ne mogu. Vi ste lake ćudi
ko lake obuće, a moja je duša
od olova, pa me za zemlju prikiva,
te ne mogu maći.

MERKUCIO

Ti si zaljubljen.

Pozajmi od Amora krila. pa se vini
van običnog skoka.

ROMEO

Suviše me teško
rani njegova strela da bih mogo
uzleteti mu na lakim krilima;
okovan sam, ne mogu da se dignem
nad svojim jadom, već tonem pod teškim
bremenom ljubavi.

MERKUCIO

Potoneš li u nju,
optereticeš je; suviše si težak
za tako nežnu stvar.

ROMEO

Je l' ljubav nežna?

Ona je pregruba, presurova,
odveć osiona, bode ko trn.

MERKUCIO

Ako je ljubav gruba prema tebi,
budi i ti tako spram ljubavi grub;

*18 Lučonoše su bili pratioci koji su posmatrali igranku i zabavljanje.)

bodi je kad bode, pa ćeš je tad ti
svladati. Daj masku da sakrijem lik.

(Uzima masku od pratioca i stavlja je na lice.)

Maska na masku!19 Ne mari kad oko
radoznalo spazi rugobu, jer će tad
umesto mene maska da crveni.

BENVOLIO

Hajd, zakucajmo, uđimo unutra,
i nek svak' smesta zaigra od nas.

ROMEO

Dajte mi buktinju. Neka vetrogonje

laka srca miluju nehatnu

rogozinu20 svojim petama, a ja ću

držati se starinske poslovice:

Ko drži svetiljku, taj jedino vidi.

Najpametnije je napustiti igru

kad bude u jeku.

MERKUCIO

Eh, pandurova je reč:

Budi mudar i nevidljiv kao miš.

Ako si zaglibljen, mi ćemo te već

izvući iz kala il' da prostiš ti,

iz ljubavi, gde si zapo do ušiju.

Hajdemo, gorimo sveće i po danu.

ROMEO

Nije tako.

MERKUCIO

Mislim, gospodine,

da oklevajući trošimo načisto

buktinje svoje, a to ti je isto

kao da ih neko ni danju ne štedi.

Dobru nam misao shvati; to ti вреди

pet puta više no pet čula sad.

*19 I lice je maska.)

*20 U ono doba pod je bio pokriven rogozinom.)

ROMEO

Dobra je i moja miso bila tad.

da odemo na maskaradu samo;

pa ipak. nije mudro ići tamo.

MERKUCIO

A što. sme li se znati?

ROMEO

Sanjao sam
jedan san prošle noći.

MERKUCIO

Pa i ja sam.

ROMEO

Šta?

MERKUCIO

Da sanjač često istinu ne mari.

ROMEO

Dok spava i sanja istinite stvari.

MERKUCIO

Vidim da je kraljica Mab bila
kod tebe.²¹ Ona je vilinska babica,
ne veća no ahat prstena na prstu
odbornika; sprega sitnih patuljaka
vozi je preko noseva spavača.

Prazna lešnikova ljuska su joj kola
što ih napravi veverica ili
stari crv - ti vilinski kolari

*21 Sada se ne zna ništa više o kraljici Mab od onoga što se nalazi u ovom govoru. Samo ime Mab izgleda da je poreklom iz keltskog folkloru: Šekspir ga je prvi upotrebio u književnosti. Kraljica Mab je vilinska kraljica i neka vrsta more. Ona je vilinska babica, ali ne babica koja pomaže pri porođaju vila, već babica koja pomaže pri porođaju snova - dece sna.)

od nezapamćenih vremena; paoci

točkova su od paukovih nogu,
arnjevi su od krila skakavčevih,
štrange tanka vlakna paukove mreže,
amovi providni zraci mesečine;
bičalje joj od popčeva rebarca,
a bič od tanke žice svilene.

Njen je kočijaš majušni komarac
u sivoj livreji. ni pola toliki
ko okrugli crvić iglom izvađen
iz kakvog lenjog prsta devojačkog.

I u toj divoti iz noći u noć
ona kroz mozak zaljubljenih juri,
i oni sanjaju o ljubavi tad;
ili preko kolena dvorana,
te odmah počnu sanjati klanjanje;
il' preko prstiju advokata koji
stane sanjati o šićaru svom;
il' gospama preko usana, te one
sanjaju poljupce; al' im gnevna Mab
često unakazi usta, jer im dah
zaudara na slatkiše. Katkad
pretrči preko nosa dvoraninu,
te sanja da njuši neku molbu dvoru.

Dođe, i repom barskog praseta

zaspalom parohu zagolica nos,
te on sanja onda novu parohiju.
Nekad se vozi vojniovim vratom
i on sanja seču protivničkih glava,
prodore, zasede, i španske mačeve,
i pehare duboke ko bunari.

A tad mu ona ušima zabubnja;
on se na to trgne, probudi, opsuje
uplašen jednu molitvu il' dve,
pa opet zaspi. I ta ista Mab
noću plete konjske grive, a prljavu,
čupavu kosu mrsi u čvorove

II

vilinske, pa kad se oni razmrse,
to sluti neku veliku nesreću.²⁵
To je ta veštica što gnjavi devojke
kad na leđima leže, i prva ih
uči da lako nose decu kada
postanu žene i zatrudne. Ona -

ROMEO

Ćuti, ćuti, Merkucio, ćuti!

Govoriš koješta.

MERKUCIO

Da, jer govorim

o snovima, deci dokonoga mozga,
rođenoj iz tašte uobrazilje,
nesušastvene kao vazduh sam,
i nestalnije od vetra što časom
miluje ledne grudi severa,
a časom, rasrđen, dune otuda
i okrene svoje lice rosnom jugu.

BENVOLIO

Taj će vetar kanda oduvati nas
od našeg smera, gozba je u toku,
i, čini mi se, stići ćemo dockan.

ROMEO

Bojim se prerano; jer mi duša sluti
da će neki ishod, u zvezdama skriven,
kobno početi s današnjim veseljem
i bednom životu u mojim grudima
prevremenom smrću okončati rok.
Al' onaj što drži krmu mog života
neka upravlja i mojom sudbinom.

Napred, orni momci!

BENVOLIO

U doboše sad!

(Marširaju u kuću.)

ma, koje se rasrde i učine još veće zlo ako se kosa razmrši.

SCENA PETA

Verona. Dvorana u Kapuletovom domu.

(Muzikanti čekaju. Maske ulaze, prelaze preko dvorane i stanu u stranu. Ulaze sluge noseći ubruse.)

PRVI SLUGA

Gde je Popara da nam pomogne u spremanju? Suviše se pogordio za nošenje drvenih tanjira.²⁶ Zar on da briše drvenu činiju!

DRUGI SLUGA

Kad se dobro ponašanje stavi u ruke jednog ili dva čoveka, pa još u neoprane, onda je to prljava stvar.

PRVI SLUGA

Nosi te stolice preklapuše, skloni ormanče za posuđe ²⁷ pazi na srebrnariju. Druškane, sačuvaj za mene parče kolača od badema i, ako me voliš, kaži vrataru da pusti unutra Suzanu Tocilo i Nelu. Antonio, Poparo!

TREĆI SLUGA²⁸

Evo nas, družo gotovi smo.

PRVI SLUGA

Očekuju vas i zovu vas, pitaju za vas i traže vas u velikoj sobi.

ČETVRTI SLUGA

Pa ne možemo biti i ovde i tamo u isto vreme. Veselo, momci; radite i veselite se, jer je život kratak.

(Sluge odlaze. Ulaze Kapulet i Julija sa svima zvanicama,
idući u susret maskama.)

*26 U Šekspirovo vreme drveno posuđe je izlazilo iz mode.

*27 Ormanče sa srebrnim posuđem.

*28 Pretpostavljamo da ovde ulaze treći i četvrti sluga. tj. Antonio i Popara.

KAPULET

Zdravo, gospodo! Gospe čije prste
ne peku žuljevi igraće s vama.
Ha, ha, moje gospe! Koja će od vas
odreći da igra? Za onu što bude
oklevala ja ću se zakleti
da ima žuljeve. Ulovih vas, a?
Dobro mi došli, gospodo!²⁹ Nekad sam
i ja nosio masku i umeo
šaputati uvu lepe gospe ono
što joj je godilo. Ali to je prošlo;
beše mu, beše! Dobro ste mi došli,
gospodo! Zastirajte muzikanti sad.
Mesta, mesta! Napravite mesta;
igrajte, devojke!
(Muzika. Igra.)
Svetlosti još momci!
Dignite stolove, ugasite vatru
u dvorani je pretoplo. No, ova

zabava nenadno dobro ispade.

De sedi, sedi, dobri rođače

Kapulete, za tebe i mene

prohujali su dani igranja.

Koliko je otkako smo ti

i ja poslednji put bili pod maskom?

DRUGI KAPULET

Bogorodice mi, trideset godina.

KAPULET

Šta, čoveče! Nema toliko, ne, nema

toliko. Od Lućentijeve svadbe,

ma koliko da su blizu Duhovi,

ima tek nekih dvadeset pet leta,

a tada smo bili pod maskama.

*29 Ovaj pozdrav je upućen Romeovim maskiranim prijateljima.

drugi KAPULET

Više, više; sin mu je stariji,

gospodine, ima mu i trideset već.

KAPULET

Ma, šta mi pričaš? Njegov sin je bio

nepunoletan pre dve-tri godine.

ROMEO (sluzi iz svoje lratnje)

Ko je ona gospa koja krase ruku

onoga viteza?

SLUGA

Ne znam, gospodine.

ROMEO (za sebe)

O, buktinju uči da pojača plamen!

U noći blista kao dragi kamen

o uvu Arapke. Da postane čija

odveć je lepa; iznad sveta sija

visoko. Kao golubica snežna

u jatu vrana, i ona je nežna

međ' drugama svojim. Kada se povuku

od igre, gledaću da dodirom ruku,

moju ruku njenom posvetim. Jesam li

voleo? Vide, oporeci sam,

jer pravu lepotu tek od noćas znam.

TIBALT

Ovaj je, po glasu, nekakav Montagi.

Donesi mi mač moj.

(Njegov paž odlazi.)

Zar je ovaj rob

smeo, skriven fantastičnom maskom,

da dođe ovamo i da se podsmeva

i ruga našoj svečanosti, je l'?

Tako mi časti i porekla mog,

ne smatram grehom da ubijem tog

nitkova.

II

KAPULET

Šta je! Što praskaš. šuračiću?

TIBALT

Ovo je dušmanin Montagi, moj tečo.

Ta hulja je došla iz prkosa amo,
da se ruga našoj svečanosti samo.

KAPULET

Je li to mladi Romeo?

TIBALT

Da, onaj
nitkov Romeo.

KAPULET

Umiri se, vrli

šuračiću, ostavi ga na miru.

On se ponaša ko ispravan plemić;

i, pravo reći, Verona ga hvali

kao dobrog, učtivog mladića.

Ne bih ni za blago celog ovog grada

da mu se ma kakva uvreda nanese,

u mome domu. Zato budi strpljiv,

ne obziri se na nj. To mi je volja,

pa ako je poštuješ, ostani

uljudan, prestani sa mrštenjem tim,
jer to se na ovoj gozbi ne pristoji.

TIBALT

Pristoji se kad je takav nitkov gost.

Neću ga ovde trpeti.

KAPULET

Al, moraš.

Šta, drski derane? Moraš, kažem ja.

Jesam ja gospodar ovde ili ti?

Nećeš ga trpeti? Šta ti pada na um?

Zar međ' gostima da dižeš uzbunu?

Nuto delije da zameće kavgu.

II

TIBALT

Pa. tečo, to je sramota.

KAPULET

Gle, gle.

Da drska derana! Sramota je, je li?

Ta igra te može opeći. Znam ja

šta ću s tobom. Meni se protiviš!

Zaista je vreme da te opametim.

- Bravo, bravo, deco!30 - Bezobrazniče, idi,

smiri se, ili - Još sveća. još sveća!

Sram te bilo! Ja ću umiriti tebe. -

Veselo, mladeži!

TIBALT

Prinudno strpljenje

i gnev moj u meni vode borbu, te mi

celo telo drhti. Ja ću ići; ali

to što je uljezu tome slatko sad

pretvoriće se u najgori jad.

(Ode.)

ROMEO (uzima Juliju za ruku)

Ako mi tu svetu ikonu skrnavi

nedostojna ruka, ja ću rado znati

da otkajem; kao poklonici pravi,

usne će poljupcem grešni dodir sprati.

JULIJA

Hadžijo dobri³¹ ruka kriva nije,

jer to je znak samo pobožnosti mirne,

i poljubac je svetoga hadžije

kad svojom rukom ruku sveca dirne.

ROMEO

Zar hadžija, svetac nema usne svoje?

*30 Ove reči su upućene gostima.

*31 Neki misle da se Romeo prerusio u hadžiju za ovu maskaradu. Romeo na italijanskom jeziku znači hadžija.

II

JULIJA

Ima ih, al' da se molitvi privole.

ROMEO

Pa nek se usne od ruku ne dvoje,
svetice mila. One te sad mole
dopusti im ovo, da se vera prava
u očajanje gorko ne uputi.

JULIJA

Ikona ćuti i kad uslišava.

ROMEO

Plod molbe svoje berem onda; ćuti,
usna tvoja skida greh sa usta moji'.

(Poljubi je.32)

JULIJA

Greh usana tvojih sad na mojim stoji.33

ROMEO

Greh s usana mojih! Da prestupa slatka!

Vrati mi greh moj.

(Poljubi je.)

JULIJA

Kako ljubiš divno.

DADILJA

Gospođice, majka vas na jednu reč zove.

ROMEO

Ko je njena majka?

*32 U Šekspirovo doba nije bilo zazorno poljubiti devojku javno.

*33 Ovaj prvi razgovor između Romea i Julije dat je u obliku Šekspirovog soneta. (Sonetski oblik se završava ovde.)

DADILJA

Gospa kuće ove,
momče. Dobra gospa, mudra i čestita.
Kćer sam joj dojila, tu s kojom ste baš
razgovarali. Ko je uzme. kažem.
dobiće veliki miraz.

ROMEO

Je li ona

Kapuletova? Cena preterana!
Moj život će biti u ruci dušmana.

BENVOLIO

Hajdemo drugovi, zabavi je kraj.

ROMEO

Tim mi je, na žalost, veći nemir taj.

KAPULET

Ne, gospodo, nemojte još ići;

Malu zakusku spremićemo sad.

(Maske mu se izvinjavaju šapatom na uvo.)

Je li baš tako? Onda hvala svima.

Hvala vam, čestita gospodo; laku noć.

Buktinja još dajte. - A sad u postelju.

(Sluge donose buktinje da isprate maske.)

Duše mi, dockan je; ici ću da legnem.

(Odlaze svi sem Julije i dadilje.)

JULIJA

Hodi amo, dado. Ko je onaj plemić?

DADILJA

Sin i naslednik starog Tiberija.

JULIJA

Ko je onaj što baš sada izlazi?

II

DADILJA

To je, mislim, mladi Petrućio.

JULIJA

A onaj za njim što ne hte igrati?

DADILJA

Ne znam.

JULIJA

Idi, pitaj za njegovo ime.

(Za sebe.)

Ako je oženjen, onda mi je grob
postelja bračna.

DADILJA

Ime mu Romeo,

on je Montagi, jedinac je sin

vašega velikog neprijatelja.

JULIJA (za sebe)

Ljubav mi iz mržnje moje niče jasno!

Prerano ga videh i poznadoh kasno.

Koban će biti ljubavi mi plod,
jer moram voleti dušmaninov rod.

DADILJA

Šta je to, šta je?

JULIJA

Stih koji naučih
maločas od jednog igrača - oprosti.

(Iznutra se čuje: "Julija!")

DADILJA

Sad će, sad će. - Hajd'mo, otišli su gosti.

(Odlaze.)

DRUGI ČIN

PROLOG

(Ulazi Hor.)

HOR

Sad stara čežnja na postelji mre,
nova ljubav njeno nasledstvo sad traži;
ona za koju htede mreti pre

kraj Julije nema više svoje draži.
Sad Romeo opet voljen je i voli,
oboje očima opčinjeni sjajnim;
za dušmankom vajnom njega žudnja boli,
ona slast ljubavi kuša putem tajnim.
Smatran dušmaninom, on nema zgodu tu
da joj svoj ljubavni zavet javno kaže;
a njoj što voli njega ko on nju
zaludu oči svog dragana traže.
Strast im daje moći, a vreme pomaže
da krajnji bol samo krajnjom slašću blaže.

(Ode.)

*34 Ovaj prolog je očevidno pisan na brzinu. Neki šekspirolozi smatraju da ga nije pisao Šekspir.

II

SCENA PRVA

Verona. Kapuletov vrt. Na jednoj strani spoljni zid pored
koga ide uličica; na drugoj Kapuletova kuća na kojoj se vidn
gornji prozor.

(Dolazi Romeo.)

ROMEO

Kuda dalje, kad mi je srce tu?

Tužna zemljo, idi, traži svoje sunce.³⁵

(Penjs se na zid i skače u vrt. Benvolio i Mercurio odlaze
u uličicu. Romeo osluškuje iza zida.)

BENVOLIO

Romeo moj, rođače Romeo!

MERKUCIO

Mudar je on, pa se, života mi mog,
iskrao kući da legne.

BENVOLIO

Ovuda

otrčao je i preskočio
baštenski zid. Zovi ga, Mercurio.

MERKUCIO

Zvaću ga ko da prizivam duhove.
Romeo! ćudi! ludo! ljubavniče! strasti!

Pojavi se u vidu uzdaha;
reci samo jedan slik, i ja ću biti
zadovoljan; uzviknu "vaj meni!"
Prozbori "ljubavi", "golubice!" reci
torokuši Veneri lepu reč
za slepog joj sina, naslednika,
mladog, golišavog Kupidona³⁶ što je

*35 Zemlja je Romeovo telo, a sunce je Julija.

*36 U originalu stoji "Abraham Kupid", u Šekspirovo vreme prosjaci, koji su polugoli lutali po svetu, prosili i krali.
nazivani su "Avramovi ljudi", pa otuda i naš prevod: "golišavi Kupidon."

tako vešto pogodio strelom
kralja Koufetjua,³⁷ da se zaljubio
u 11e čuje, ne miče se. niti se odziva.
Taj jadnik je mrtav, moram ga prizvati
bajalicom. Zaklinjem te svetlim
Rozalininim očima i njenim
visokim čelom i rumenom usnom,
majušnim stopalom ili pravom nogom,
drhtavom butinom i obližnjim mestom,
pojavi nam se u obličju svom!³⁸

BENVOLIO

Ako te čuje, biće ljut na tebe.

MERKUCIO

To ga ne može ljutiti. Ja bih ga
razdražio kad bih prizivao
u krug njegove dame neki duh
čudan, pa da stoji tamo dok ga ona
ne položi i on ne klone od njenih
čini; to bi zbilja sušta pakost bila.
Moje prizivanje časno je, pošteno;
u ime njegove drage ja ga samo
prizivam da se pojavi.

BENVOLIO

Hajdemo!

On se sakrio u ovo drveće
i hoće da bude vlažnoj noći drug.
Ljubav mu je slepa, voli tamu kletu.

MERKUCIO

Slepa ljubav nikad ne pogađa metu.
Sad on sedi pod nekom mušmulom

*37 Kralj Koufettjue je lice u baladi "Kralj i prosjakinja". Na još četiri mesta u Šekspirovim dramama nalazi se aluzija na ovu baladu.

*38 Merkucio tobože misli da je Romeo mrtav, pa priziva njegov duh.

i želi da mu je draga ono voće
što devojke uz smeh zovu mušmulom.
pa da mu u krilo padne. O, Romeo,
da je naprsla, i tako dalje još,
a ti šiljat roščić! Laku noć,
Romeo. Idem ja u svoj krevetac.
Ova poljska mi je postelja prehladna
za spavanje. Hoćemo li?

BENVOLIO

Hajd'mo.

Zalud je tražit onog što ne želi
da pronađen bude ni od svoga druga.

(Odlaze.)

SCENA DRUGA

Verona. Kapuletov vrt.

(Romeo stupa napred.)

ROMEO

Ko ranjen nije ranjenom se ruga.³⁹

*39 Ovo je Romeov odgovor Merkciju; on je u sliku sa poslednjim stihom prethodne scene. Romeo, naravno, ne odlazi s pozornice na kraju te scene.

(Gore, na prozoru, pojavljuje se Julija.)

Al' tiho! Šta svetli to kroz prozor taj?

Gle, to je istok. a Julija sunce.

Ustani, lepo sunce, i dotuci

zavidljivu lunu, već bledu od jeda

što si ti, njena deva,⁴⁰ mnogo lepša.

Nemoj joj više biti pratilja,-

jer je zavidljiva. Odežda je njenih

*40 Dijana je bila boginja čednosti i msseca (lune); njene pratilje su bile devojke.

vestački zelene, bolešljive boje.⁴¹

*41 Aluzija ha "zelenu bolest", tj. "anemičnu bolest devojaka u doba puberteta. usled čega one dobiju bled i zelenkast izgled".

Samo je lude⁴² nose; odbaci je

Evo mi. drage,⁴³ evo ljubavi.

*42 One koje su lude, te ostanu neudate.

*43 Do sada je, verovatno, samo Julijin osvetljeni prozor bio vidljiv. a sada ona izlazi na balkon.

O kad bi to znala! Ona govori,

al' Oko joj govori, njemu odgovaram.

Drzak sam. ona ne govori meni.

Dve najljepše zvezde na nebeskom svodu.

odlazeć nekud, mole oči njene
da trepere u njihovim sferama
do njihovog povratka. Šta bi bilo da su
te oči tamo, a one u njevoj
glavi? Sjaj bi njenog lica postideo
te zvezde onako kao sveću dan.

Njene bi oči zračile s nebesa
kroz prostor tako da bi ptice sve
zapevale misleć da je prošla noć.

Gle kako obraz naslanja na ruku!

Da sam rukavica da dirnem obraz taj!

JULIJA

Vaj!

ROMEO (za sebe)

Ona govori. O, govori opet,
anđele svetli, jer blistaš nada mnom
u ovoj noći ko krilati glasnik
zadivljenim očima smrtnika,
što ga zaturene glave posmatraju
kad uzjaše na spore oblake
i jedri grudima vazduha.

JULIJA

Romeo, o, Romeo! Zašto si Romeo?

Odreci se oca i odbaci ime;
il' ako nećeš, budi mi zakleti
dragan, pa ja neću biti više

Kanuletova.

ROMEO (za sebe)

Da l' da slušam još

il' da odgovorim?

JULIJA

Neprijatelj moj

to je tvoje ime. Ti bi bio ti
i kad ne bi bio Montagi. O budi
neko drugo ime! Šta je to Montagi?

To nije ruka, noga, ni mišica,
ni lice, niti ma šta od čoveka.

Šta sadrži ime? Ruža bi davala
slatki miris, na ma kako je mi zvali.

I Romeo bi, i da se ne zove
tako, zadržao svoje savršenstvo
i bez tog imena. Romeo, odbaci
to ime što nije deo tebe sama,
pa sam sva tvoja.

ROMEO

Hvatam te za reč.

Nazovi me dragim, i biću ponovo

kršten; odsada nisam Romeo.

JULIJA

Ko si ti što si, skriven plaštom noći,
dokučio mojih tajnih misli tok?

ROMEO

Ne znam kako ću se imenom kazati,
svetiteljko mila. Ime je to mrsko
meni, jer je ono neprijatelj tvoj.
Da je napisano, ja bih ga pocepo.

JULIJA

Moje uši nisu upile ni sto
reči s tvog jezika, a već mu znam zvuk.

Jar nisi Romeo i Montagi ti?

ROMEO

Ni jedno, lepa, ako su ti mrski.

JULIJA

Reci kako si došao ovamo,
i zašto? Zidovi vrta su visoki,
teški za prelaz, a s obzirom ko si,
za tebe je ovo mesto sama smrt,
ako te tu nađe kakav rođak moj.

ROMEO

Na lakim krilima ljubavi sam zid
preleteo; jer kamene međe

ne mogu nikad zadržati ljubav;
a što ljubav može, ona to i sme.

Rođaci tvoji prepreka mi nisu.

JULIJA

Ako te oni vide, ubiće te.

ROMEO

Vaj, veća opasnost u oku je tvom
nego u dvadeset njihovih mačeva.

Pogledaj me milo, pa me mržnja njina
ne može raniti.

JULIJA

Ne bih za sav svet
volela da te spaze.

ROMEO

Noćni plašt

skriva me dobro od oka njihovog.
Ako me ne voliš, nek' me nađu tu;
bolje da me njina mržnja ubije
no da me bez tvoje ljubavi smrt štedi.

II

JULIJA

Ko ti je ovamo pokazao put?

ROMEO

Ljubav; ona me je nodstakla da tragam.

Dala mi je savet, a ja oči njoj.
Nisam moreplovac, ali da si daleko
ko obala koju zagrljuskuje
najdalje more, ja bih zaplovio
na sreću radi takvog blaga.

JULIJA

Znaš,
da mi na lice masku stavlja noć,
inače bi mi devojačka rumen
oblila obraze što si čuo šta sam
govorila noćas. Rado bih se ja
držala navike, rado reč porekla.
Ali zbogom naviko! Voliš li me? Znam,
reći ćeš: „Da“, i primiću tu reč.
Ali i zaklet možeš postati neveran.
Na ljubavnička krivokletstva, kažu,
dobročudno se smeje Jupiter.⁴⁴

Plemeniti Romeo, iskreno
reci da li me voliš. Ako misliš da sam
brzo osvojena, mrštiću se, pa ću
jogunasto, kad me prosiš, reći: "Ne"
mada inače ne bih za sav svet.
Da, lepi Montagi, ja sam zaljubljena
isuviše, pa bi mogao misliti

da sam lakoumna; al' veruj, plemiću,
vernija ću biti od tih što se bolje
prave uzdržljivim. Bila bih i ja
uzdržljivija, priznajem, da nisi
pre nego primetih čuo ovu strasnu
ispovest moje verne ljubavi.

*44 Misao da se Jupiter smeje bez negodovanja na ljubavnička krivokletstva potiče iz Ovidijevog dela *Agb Ata1opa*, 1,633; i u Šekspirovo doba ušla je u poslovicu.

Oprosti i lakom zanosu ne pridaj
Romeo predaju što Kunem se. gospo. blaženim mesecom
što srebrom krasi sve krune drveća.

JULIJA

O. ne kuni se nestalnim mesecom
što mesečno menja svoj okrugli lik,
da RiO tMvoEjOa ljubav ne postane takva.

ČiJmUeL dlaJ As e kunem?

Nemoj se ni kleti;

il' ako hoćeš, divotnim bićem koje mi je bog
oboRžOMavEaOnj a, pa ću verovati.

il' ako ikad JULIJA

Ne, ne kuni se. Mada se radujem
tebi, ova me noćašnja veridba
ne raduje; suviše je nagla,
nepromišljena odveć, mnogo brza,

suviše slična munji koja mine
ire no što čovek može reći: "Seva"
Laku noć, mili. Ovaj pupoljak
ljubavi će možda, na dahu leta tog
što vodi zrenju, biti divan cvet
za naš idući susret. Laku noć,
laku noć! Neka slatki mir i pokoj
budu u tvom srcu ko što su u mom.

ROMEO

O, ostavljaš me nezadovoljenog

II

JULIJA

Šta bi te noćas zadovoljilo?

ROMEO

Veran zavet tvoje ljubavi za moj.

JULIJA

Pre sam ga dala no što si tražio,
a volela bih da još nije dat.

ROMEO

Zar bi ga povukla. Zašto, mila moja?

JULIJA

Samo da ga opet od sveg srca dam.
Al' ipak želim samo to što imam.⁴⁵

*45 Svoju ljubav prema njemu.

Darežljivost mi beskrajna ko more,
a moja ljubav duboka ko ono,
pa što više dajem, sve to više imam,
jer su beskonačne. Čujem neki šum.

Ljubavi mila, zbogom...

(Dadilja zove iznutra.)

Sad ću, dado!

- Mili Montagi, budi vazda veran.

Ostani još malo, vratiću se sad.

(Julija odlazi unutra.)

ROMEO

O blažena, blažena noći! Strepim,
kad je noć, da je sve to samo san,
odveć lep da bi stvarno postojao.

(Julija se pojavljuje na prozoru.)

JULIJA

Tri reči, mili Romeo, pa onda
laku noć zbilja. Ako ti je ljubav
časna. a namera brak. javi mi sutra,
po onome koga budem poslala,
gde i kad hoćeš da se obred svrši,
pa u tvoje ruke sudbinu predajem
i idem s tobom, gospodaru moj,
i na kraj sveta.

DADILJA (iznutra)

Gospođice, hej!

JULIJA

Dolazim odmah. Ali, ako ti
ne misliš časno, preklinjem te...

DADILJA

Hej,
gospođice!

JULIJA

Sad ću doći. - Prekini
veridbu, i pusti me samu jadu mom.

Sutra ga šaljem tebi.

ROMEO

Duše mi...

JULIJA

Hiljadu puta laku noć!

(Odlazi u kuću.)

ROMEO

Hiljadu

puta je ona bez tvog sjaja gora.

Dragi dragoj svojoj žurno ići mora

ko đaci od knjige, a od drage lika

tužna ko u školu lica učenika

(Romeo polazi. Julija se vraća prozoru.)

JULIJA

Pst, Romeo, pst! O da mi je glas
sokolarev, da domamim natrag
mog plemenitog sokola! Ali je
sužanjstvo promuklo, pa ne može glasno
doznvati ga; inače bih ja
razvalila pećinu gde Eho46
leži i stvorila da joj vazdušasti
glas promukne više nego moj
ponavljajući moje "Romeo!"

ROMEO

To moja duša šapće moje ime.
Kako srebrno, kako zvonko, milo
zvuči u noći govor zaljubljenih,
ko najnežnija muzika.

JULIJA

Romeo!

ROMEO

Mila moja!

JULIJA

U koji čas sutra

da pošljem?

ROMEO

U devet.

JULIJA

Neću odocniti.

Al, dotle ima dvadeset godina.

Zaboravih zašto te pozvah natrag.

*46 Eho je gorska nimfa koja je svojim divnim pričanjem zadržavala ljubomornu Heru sve dok Zevs ne ode s nimfama s kojima se zabavljao; i tako Hera nikad nije mogla da uhvati na delu svoga muža Zeusa. Najzad Hera prozre njeno lukavstvo i osudi je da ne može nikad prva progovoriti niti čutati kad drugi govore. Od tuge za Narcisom, koga je uzaludno volela, Eho tako uvene da od nje, naposletku, ostane samo glas koji se čuje po šumama, u urvinama i pećinama.

ROMEO

Stajaću ovde dok se ne setiš.

JULIJA

A da bi i dalje ti ostao tu,
neću se setiti, jer volim da sam s tobom.

ROMEO

A ja ću i dalje da ostanem tu,
da se ti ne bi setila, i tako
zaboraviću drugi dom sem ovog.

JULIJA

Bliži se jutro. Htela bih da odeš,
ali ne dalje no ptić vragolanke
što ga pusti da joj s ruke odskakuće
ko jadni sužanj u bukagijama,
pa ga iz ljubavi i iz ljubomore
na tu slobodu opet natrag vuče.

ROMEO

Voleo bih da sam i ja tvoje ptiče.

JULIJA

I ja, al' bih te grljenjem ubila.

Laku noć, laku noć! Rastanak taj

slatka je tuga, pa ću ti, to znaj,

laku noć šaptati dok ne svane dan.

ROMEO

Mir grudima tvojim, a očima san!

Da sam san i mir taj, slatko bih počivao.

(Julija ode.)

U ćeliju svoga duhovnika živo

idem sad da pomoć zatražim od njega

i moj dragi udes ispričam pre svega.

(Odlazi.)

SCENA TREĆA

Verona. Ćelija monaha Lavren gija.

(Upazi Lavreitije s kotaricom.)

LAVRENTIJE

Na mrgodnu noć se smeši jutro siva

oka, i oblake s istoka protkiva

zracima. Pegavi mrak ko pijan gega

s puta Titanovih47 kola iza njega.

Pre no sunce okom razveseli vrelim

dan i osuši vlažnu rosu, želim

da nabere punu ovu korpu trava
otrovnih i cveća čiji sok spasava.
Zemlja je i grob i ta majka rodna
prirode; taj grob je i utroba plodna;
raznovrsnu decu te utrobe svoje
prirodine grudi bez prestanka doje.
Neka su izvrsna s mnogo lepih strana,
a sva različita, nisu sva od mana.
O, korisno. moćno dejstvo uvek spava
u bilju. kamenju i svojstvima trava.
Ništa na zemlji nije tako bedno
da ne pruži katkad i po dobro jedno,
nit je išta dobro toliko da neće
od prirode svoje ponekad da skreće
i što u zlo neko neće da zabasa.
I vrlina sama ponekog se časa
rđavo primeni. te će porok biti;
a porok se katkad dobrim delom kiti.

(Ulazi Romeo, ali ga Lavrentije još ne primećuje.)

U nežnom cvetu ovog mladog tkiva
i lek i otrov zajedno počiva.
Kad se pomiriše, krepí naše telo,
a kad se okusi, ustavlja zacelo
privremeno⁴⁸ srce i rad čula sviju.

*47 Titan je bog sunca ili sunce.

*48 Ovde nije, kao što neki misle, reč o otrovu koji odmah ubija srce i sva čula, već o otrovu koji privremeno zaustavlja

Zlo se i dobro ko dva kralja biju
u nama i bilju, pa kad zlo nadvlada,
crv smrti biljku rastočava tada.

ROMEO

Dobro jutro, oče.

LAVRENTIJE

Blagosloven bio!

Čiji me to rani glas pozdravlja mio?
S posteljom se rani rastanci ne čine
kad nam je u glavi sve u redu. sine.

Briga u oku svakog starca bdije;
a gde briga stoji, tu odmora nije.

No tamo gde mladost laka mozga, mlada
tela se pruži, tu zlatan san vlada.

Tvoj uranak mi taj govori stoga
da te briga diže iz kreveta tvoga.

Il" ako to nije onda imam pravo
reći da Romeo noćas nije spavo.

ROMEO

Tačno. Drugi mi je odmor više mio.

LAVRENTIJE

Bog da prosti grehe! A jesi li bio

sa Rozalinom?

ROMEO

S Rozalinom sad?

Zaboravih oče, to ime, taj jad.

LAVRENTIJE

Tako, dragi sine! Al' reci mi ovo;

Gde si bio?

srce i čula. Zato smo ovo mesto u originalu ovako i preveli.

Otrov o kome je reč ne prouzrokuje smrt, već privremenu oba-

mrlost. I Julijin napitak ne proizvodi smrt no obamrlost.

ROMEO

Noćas na gozbi sam provo

kod dušmana svojih; tu mi jedan zada

ranu, i ja njemu. I naš spas je sada

u tvojoj moći i tvom svetom leku.

Ja ne gajim, sveti oče, mržnju preku,

i molim te za svog dušmanina časno.

LAVRENTIJE

Budi jasan sine, i govori jasno.

Kad se ne zna tačno šta ispovest znači,

ona i nejasan oproštaj povlači.

ROMEO

Znaj načisto onda: ljubav je srca mog

lepa kći bogatog Kapuleta tog.
Što je ona meni, i ja sam njoj eto;
naša ljubav čeka još venčanje sveto.
Kada smo, kako i gde smo se sreli,
isprosili se i zaverili, je li,
pričaću ti uz put; al' primi na znanje
molbu da pristaneš na naše venčanje.

LAVRENTIJE

O, sveti Franjo! Zar da tako mine
brzo tvoja ljubav naspram Rozaline,
za kojom si čežnju osećo duboku.
Mladićka je ljubav, to znači, u oku,
a ne u srcu. Isuse, Marijo,
koliko si slane vode prolio
za Rozalinom, koliko si soli
dao da začiniš ljubav kad se voli,
da ti ta ljubav najzad obljutavi!
Još nebo pod suncem ne može da plavi
od uzdaha tvojih;⁴⁹ još mi uva stara
tvoj skorašnji vapaj zbog ljubavi para.
I gle, na obrazu i sada ti stoji

*49 U ondašnjoj književnosti često se pominje ideja da uzdasi ljubavnika dodaju "oblacima još više oblaka".

neobrisani trag od suza tvojih
Ako si ti ikad bio ti. a jad

ovaj tvoj bio, vi ste oba tad
pripadali samo Rozalini, znaj.
Pa zar je takav sad preokret taj?
Sudi da li grešnoJ ženi treba prići
s oprostajem kad su i ljudi slabići.

ROMEO

Ti si me koreo baš zbog Rozaline.

LAVRENTIJE

Ne što voliš, nego što luduješ, sine.

ROMEO

Želio si da ta ljubav u grob stigne.

LAVREJTIFE

Ne zato da druga iz groba se digne.

ROMEO

Molim te, nek' me tvoja reč ne kara:

ona koju sada volim odgovara
na milost i ljubav, a prva to vala
činila nije.

LAVRENTIJE

Jer je dobro znala
za tvoju ljubav da su samo priče
da ona čita, a ne zna da srnče.
Al' hajde, mladi prevrtljivče, hajde,
biću ti pomoćnik ovde, nije vajde,

da bi vam se mržnja kuća ovim brakom

ljubavlju možda zamenila jakom.

ROMEO

Hajdemo odavde, jer meni se žuri.

LAVRENTIJE

Polako. Onaj se spotakne ko juri.

(Odlaze.)

SCENA ČETVRTA

Verona. Ulica.

(Dolaze Benvolio i Mercurio.)

MERKUCIO

Gde li je, do vraga, ovaj Romeo?

Je li bar noćas dolazio kući?

BENVOLIO

Očevoj nije; pitao sam slugu.

MERKUCIO

Ona bleđa, tvrda srca cura,

ona Rozalina muči ga toliko

da će posigurno poludeti već.

BENVOLIO

Tibalt, sinovac starog Kapuleta,

posla pismo domu oca njegovog.

MERKUCIO

Poziva na dvoboj, tako mi života.

BENVOLIO

Romeo će mu već odgovoriti.

MERKUCIO

Svaki pismen čovek može da odgovori na pismo.

BENVOLIO

Da, ali on će piscu pisma, na njegovo izazivanje, izazivački odgovoriti.

MERKUCIO

Vaj, jadni Romeo, pa on je već mrtav: proboden crnim okom bele cure, ustreljen ljubavnom pesmom kroz uvo, pogođen posred srca strelom onoga slepog derana; pa je

li to čovek što će izaći na megdan Tibaltu?

Benvolio

Zašto da ne, šta je Tibalt?

MERKUCIO

Pa nije mačji kašalj. On je hrabar borac viteškog ponašanja. Mačuje se kao što ti pevaš po notama - paš na takt, intervale, ritam. Pauze su kod njega minimalne: jedan, dva, a na tri ti sjurn mač u grudi. Pravi je kasapin svilene dugmadi, megdandžija nad megdandžijama, ocaković najplemenitijeg soja, veliki znalac prvog i drugog povoda⁵⁰ za dvoboj. Ah, onaj besmrtni pasado, pa punto reverso, pa hai!⁵¹

BENVOLIO

Šta?

MERKUCIO

Do vruga s tim budalastim, tepavim, uobraženim gizdavcima, s tim majstorima naglaska! "Isusa mi, izvanredno dobar mač! Izvanredno krupan čovek! Izvanredno dobra bludnica!" Zar nije žalosno, moj stari, kad nam toliko dosađuju te tuđinske mušice, ti pomodari, ti pardonnez-moi-ci, što se toliko drže novotarija da ne mogu ugodno sedeti na starim klupama. O, njihove kosti, njihove kosti!

(Ulazi Romeo.)

BENVOLIO

Evo Romea, evo Romea!

50 U ondašnjim knjigama pominju se sedam razloga za dvoboj ili svađu među plemićima. Segar, u svom delu Knjiga o časti i oružju, svodi te razloge na dve smrtne uvrede.

51 *passado* je udarac pri mačevanju u stavu sa nogom isturenom napred; *punto reverso* je udarac sa iskrenutom rukom; *hai* je uspeo udarac; *ca1* na italijanskom znači: dobio si. Usporedi latinsko *habet* gladijatoru, što znači: dobio ga - ranjen je. U ovom govoru Mercurio ismeva italijanski način dvoboja koji je u Londonu ušao u modu oko 1590. godine.

MERKUCIO

Bez svoje ikre. kao osušena haringa. O meso, meso,

kako si se poribilo!⁵² Sad je on za one pesme kojima je Petrarka bio pun. Laura je prema njegovoj gospi obična sudopera - mada je imala boljeg ljubavnika da je opeva; Didona je aljkuša, Kleopatra ciganka, Jelena i Hera prostakuše i bludnice, a Tizba⁵⁴ je bila sivooka, ili tako nešto, ali ništa naročito. Sinjor Romeo, bonžur! Evo francuskog pozdrava za tvoje francuske klundre."⁵⁶ Ti si nas noćas lepo nasamario.

ROMEO

Dobro jutro obojici. Kako sam vas nasamario?

MERKUCIO

Šta se praviš da ne znaš? Pobegao si od nas, gospodine, pobegao.

Frančesko Petrarka (1304-1374), italijanski pesnik, koji je svoje pesme posvetio Lauri, avinjonskoj lepotici u koju je bio zaljubljen.

*⁵⁴ Didona, osnivačica i kraljica Kartagine, bila je zaljubljena u Eneju. Posle njegovog odlaska ona se, iz tuge za njim, probola mačem na pogrebnoj lomači. Kleopatra, misirska kraljica. bila je zanela svojom lepotom Julija Cezara i Marka Antonija. Jelena je žena grčkog kralja Menelaja. čuvena sa svoje lepote. Zbog nje je vođen trojanski rat. Hera je bila lepa Venerina sveštenica u Sestosu i volela se sa Leandrom. mladićem iz Abidosa. Da bi se sastajao s njom, Leander je svake noći preplivavao Dardanele, a Hera mu buktinjom sa vrha visoke kule davala znak u kom će pravcu plivati. Posle mnogih nežnih sastanaka, Leander se jedne burne noći udavi, a Hera, od tuge, skoči sa kule u more i utopi se. Tizba je lepa Vavilonka koja se tajno volela sa svojim susedom Priamom.

*⁵⁶ Pošto te noći nije išao u postelju, Romeo je još u odelu u kome je bio na maskaradi.

ROMEO

Oprosti. dobri Merkucio, imao sam važna posla: a u slučaju mari učtivost.

MERKUCIO

To je isto kao da se kaže da je, u slučaju kao što je
tvoj. čovek prinuđen da savije kolena.

ROMEO

Hoćeš da kažeš radi poklona?

MERKUCIO

Dobro si pogodio.

ROMEO

Najučtivije objašnjenje.

MERKUCIO

Pa ja sam cvet učtivosti.

ROMEO

Koji cvet?

MERKUCIO

Ruža.

ROMEO

Onda je moja sandala zakićena dobrim cvetom.

MERKUCIO

Dosetljiv si, nije vajde. Produži s tom dosetkom
dok sandalu ne iznosiš, pa kad joj podereš đon, osta-
ćeš prosto-naprosto bos.

ROMEO

O, da proste šale, prosto izvrsne zbog svoje prostote!

MERKUCIO

Stani između nas, dobri Benvolio; umorila mi se
duhovitost.

ROMEO

Šibaj je i mamuzaj. šibaj i mamuzaj. ili objavljujem
da si pobeđen.

MERKUCIO

Pa ako naše duhovitosti treba da se jure kao divlje
guske u lovu. onda sam ja propao, jer u tvojoj pameti ima
pet puta više od divlje guske no u mojoj. Jesam li ikad
išao s tobom na guske?

ROMEO

Nikad nisi bio sa mnom ni radi čega osim radi
guske.

MERKUCIO

Uješću te zbog te dosetke za uvo.

ROMEO

Ne, ne ujedaj, dobri gusane.

MERKUCIO

Tvoja duhovitost je gorka kao jabuka kiseljača; ona je
preopor sos.

ROMEO

Pa zar sos od jabuka ne ide sa slatkim gusanom kao
što si ti?

MERKUCIO

O, tvoja je dosetljivost rastegljiva ko jareća koža,
što se od jednog palca rasteže na čitav lakat.

ROMEO

Voleo bih da svoju duhovitost rastegnem do reči
"nepristojan", pa da tu reč pridenem gusanu i dokažem
da si ti nepristojan gusan.

MERKUCIO

Pa zar to nije bolje no jadikovanje zbog ljubavi? Sad
si druževan, sad si Romeo; sad si ono što si i po biću
i po ophođenju, jer ona plačevna ljubav je kao neka bu-

81

dalčina što ispružena jezika trči gore-dole da bi
svoju kratku ludačku palicu zabila u kakvu rupu.

Benvolio

Dosta! Dosta!

MERKUCIO

Želiš da prestanem s pričom i protiv svoje volje?

BENVOLIO

Inače bi ti se priča odužila.

MERKUCIO

O, varaš se! Skratio bih je, jer sam već dogurao do
dna i nisam mislio da idem dublje u njenu sadržinu.
(Vidi se dadilja kako dolazi u svojoj najlepšoj opremi, sa
svojim slugom Petrom.)

ROMEO

Gle, dobre brodske opreme! Jedro! Jedro!

MERKUCIO

Dva, dva! pelengiri i kecelja.

DADILJA

Petre!

PETAR

Izvol'te.

DADILJA

Moju lepezu, Petre.

MERKUCIO (za sebe)

Daj joj, dobri Petre, da sakrije lice, jer lepezino je

lice lepše.

DADILJA

Bog vam dao dobro jutro, gospodo.

82

MERKUCIO

Bog ti dao dobar dan. lepa gospo.

DADILJA

Je li već dan?

MERKUCIO

Uveliko. kažem vam; bludnička kazaljka sunčanika

sada je tačno na podnevnoj zaresci.

DADILJA

Sram vas bilo! Kakav ste vi čovek?

ROMEO

Čovek, plemenita gospo, koga je bog stvorio da kvari samog sebe.

DADILJA

Vere mi, dobro. "Da kvari samog sebei, rekoste? Gospodo, može li mi ko od vas reći gde ću naći mladoga

Romea?

ROMEO

Mogu vam ja reći; ali će mladi Romeo biti stariji kad ga nađete no kad ste ga počeli tražiti. Ja sam najmlađi čovek s tim imenom, u nedostatku gorega.⁷

DADILJA

Dobro ste rekli.

MERKUCIO

Pa zar je ono što je najgore dobro? Vrlo dobro shvaćeno, bogami! Mudro, mudro!

DADILJA

Ako ste vi on, gospodine, želim da govorim poverljivo s vama.

->⁷ Romeo je iz šale rekao "gorega" umesto boljega. Dadilja to shvati ozbiljno. a Merkucio se tome podsmeva.

BENVOLIO

Pozvaće ga na neku večeru.

MERKUCIO (za sebe)

Podvodačica, podvodačica, podvodačica!

Držt'te je!

ROMEO

Na kakvu si to divljač nabasao?

MERKUCIO

Ne na zeca, gospodine, već na zečicu u posnoj piti,
gospodine, koja se ubajatala i ubuđala pre no što je po-

jedena.⁵⁸

(Šeta pored njih i peva.)

Zečice stare,

zečice sede

u piti se dobro vare.

Al' zečice sede

ni pare ne vrede

kad se pre ukvare.

Romeo hoćeš li doći očevoj kući? Mi ćemo tamo na

ručak.

ROMEO

Eto me odmah za vama.

MERKUCIO

Zbogom, stara gospo, zbogom.

(Peva.)

"Gospo, gospo, gospo."⁵⁹

*58 Na Merkucijev lovački uzvik "Drž'te je!" Romeo postavlja gornje pitanje u koje smo ubacili reč "divljač" da bi bilo jasnije. Reč zečica znači i bludnica. Merkucio ovde aludira na dadilju koja je ostarija žena i telesno nije primamljiva. Pita naravno nije posna, jer je sa zečjim mesom, ali je bajata i plesniva, jer se za vreme posta jede pomalo i krišom.

*59 "Gospo, gospo, gospo" je refren ondašnje Balade o vernoj Suzani, navedene u Bogojavljenjskoj noći, II 3.

(Merkucio i Benvolio odlaze.)

DADILJA

Idi do vraga! Molim vas. gospodine, ko je taj bezobraznik
što je tako natučen obešenjaklucima?

ROMEO

On je, dadiljo, gospodin koji voli da čuje svoj govor,
i više će ispričati za jedan minut no što će od drugo-
ga čuti za mesec dana.

DADILJA

Ako ma šta kaže protiv mene, naučiću ga pameti, pa
da je ne znam koliko puta jači, da je i dvadeset takvih
klipana; a ako ne mognem ja, naći ću ko će moći. Šuga-
vi nevaljalac! Nisam ja neka njegova namiguša, neka od
njegove lakoumne bagre. (Petru) I ti stojiš tu i pu-
štaš da svaki radi sa mnom šta hoće.

PETAR

Nisam video nikoga da radi s vama šta hoće. A da je-
sam, smesta bih isukao mač. Jamčim da smem gtotrgnuti
mač, brzo kao ma ko drugi. kad mi dobra kavga da gtrili-

ku i kad je zakon na mojoj strani.

DADILJA

Tako mi boga, toliko sam ljuta da sve drhti na meni.
Šugavi nevaljalac! Molim vas na jednu reč, gospodine.
Kao što sam vam rekla, moja mlada gospođica mi je naredila da vas nađem. Ono što mi je naredila da vam kažem zadržaću za sebe. Ali, prvo, dopustite da vam kažem, ako mislite da je, što no kažu, vučete za nos, to bi, velim, bilo zazor i sramota jer je ona mlada devojka; i zato, ako biste bili dvolični prema njoj, to bi bio vrlo ružan postupak prema takvoj plemićki i vrlo nevaljala stvar.

ROMEO

Dadiljo, preporučim me svojoj gospođici i gospodari-
ci. Reci joj da izjavljujem -

DADILJA

Slatko srce! Zbilja ću joj reći. Bože, bože, kako će
se obradovati!

ROMEO

Šta ćeš joj reći? Ti me i ne slušaš!

DADILJA

Reći ću joj, gospodine, da vi izjavljujete, a to je, kako ja razumem,
časna plemićka ponuda.

ROMEO

Reci joj neka nađe načina
da na ispovest dođe posle podne,
pa će je otac Lavrentije tad
ispovediti u svojoj ćeliji
i venčati nas. Evo ti za trud.

DADILJA

Ne, zaista, ni pare, gospodine.

ROMEO

Dbde, kad kažem, moraš to uzeti.

DADILJA

Ovo posle podne, gospodine; dobro, biće tamo.

ROMEO

I, dobra dado, ti sačekaj samo
iza opatijskog zida. Sluga moj
doneće ti u toku ovog časa
lestvice od užeta, koje će me
u tajnoj noći odvesti vrhuncu
radosti moje. Zbogom. Budi verna,
i ja ću ti zato nagraditi trud.
Zbogom. Pozdravi mi tvoju gospodaricu.

DADILJA

Bog na nebu nek vas blagoslovi!

Čujte, gospodine.

ROMEO

Šta hoćeš da kažeš.

dadiljo mila?

DADILJA

Je li čovek vaš

iouzdan? Jeste l' čuli kako kažu:

..Dvoje još mogu da čuvaju tajnu

kad uklone trećeg?"

ROMEO

Jemčim da je moj

čovek tvrde vere kao čelik sam.

DADILJA

Dobro, gospodine. Moja gospodarica je najslađa gospođica. Bože, bože, kad je bila malo, brbljivo stvarjenje - O, ima u gradu jedan plemić, neki Paris, koji bi sve uradio da je dobije; ali ona, dobra dušica, mari za njega koliko za žapca, pravog žapca. Ponekad je zadirkujem i kažem joj da je Paris lepši; ali, duše mi, čim to kažem, ona pobledi kao najbolje platno na svetu. Zar ruzmarin i Romeo ne počinju istim slovom?

ROMEO

Da, pa šta je s tim? Oba počinju sa r.

DADILJA

Ah, podrugljivče, to je pseće ime,60 r je za - Ne; znam da vaše ime počinje drugim slovom; i ona je snevala ta-

ko divne stihove o tome, o vama i ruzmarinu, da bi vam
milina bila da ih čujete.

ROMEO

Pozdravite mi vašu gospođicu.

*60 Rimljani su slovo r nazivali psećim slovom „Litera canina“ verovatno zato što režanje psa podseća na izgovaranje glasa r. U nekim bukvarima iz Šekspirovog doba u gornjem delu latinskog slova R nacrtan je pas.

DADILJA

Hoću, hiljadu puta.

(Romeo odlazi.)

Petre!

PETAR

Izvol'te.

DADILJA

Brzo napred!

(Odu.)

SCENA PETA

Verona. Kapuletov vrt.

(Ulazi Julija.)

JULIJA

Devet je izbilo kada poslah dadu;

Za pola časa, reče biće tu.

Možda ga ne može da nađe. Al' nije.

Hroma je! Glasnici ljubavi ko misli

treba da idu deset puta brže

no sunčani zraci kada gone senke
preko tamnih gora. Zato lakokrili
golubovi voze ljubav, zato Amor,
brz kao vetar, ima krila svoja.

Sunce je sada na najvišem vrhu
svog današnjeg puta, a od devet sati
do dvanaest je tri dugačka časa,
a nje još nema. Da ima ljubavi
i mladalačku toplu krv, ona bi,
brza kao lopta, moje reči dragom
dobacivala, a meni njegove.

Al' stari svet je kao mrtav stvor
težak, ko olovo bled, iezgrapan, spor.

(Ulaze dadilja i Petar.)

Evo JE! Bože! O. medena dado.

šta je novo? Reci. jesi bila s njim?

Pošlji slugu,

DADILJA

Petre. idi na kapiju.

(Petar odlazi.)

JULIJA

Sad, dobra dado - bože, što si setna?

Ma vest bila tužna, izreci je vedro;

a ako je dobra, sramotiš muziku

slatkih vesti kad mi je odsviraš
s tim kiselim licem.

DADIJBA

Umorna sam, pusti
da odahnem. Uh, bole me kosti!

Kakvu sam samo trku imala!

JULIJA

Volela bih da imaš moje kosti,
a ja tvoje vesti. Hajde, molim te,
govori, dobra dado moja.

DADILJA

Isuse, kolika žurba! Zar ne možeš
da pričekaš malo? Zar ne vidiš
da sam bez daha?

JULIJA

Otkud si bez daha
kad imaš daha da mi kažeš to?
Izvinjenje tvoje duže je od vesti
koju njim odlažeš. Je li tvoja vest
dobra il' rđava? Na to odgovori.
Jedno il' drugo, a pojedinosti
sačekaću. Je li dobra ili zla?

DADILJA

Eh, napravila si naivan izbor; ti ne umeš da izbe-

reš muža. Romeo! Ne, ne. Mada mu je lice lepše no u
lrugih, ipak... noga mu nadmaša noge drugih ljudi, a što
se tiče ruke, stopala i stasa, oni su, iako o njima ne
nredi govoriti, nenadmašni. On nije cvet učtivosti,
ali jemčim da je blag kao jagnje. Idi svojim putem, de-
vojko, i moli se bogu. Šta, jeste li vi već ručali?

JULIJA

Ne. Al, sve to znala sam i pre.

Šta o venčanju kaže, reci šta?

DADILJA

Bože kako me boli glava! Kakvu
glavu to imam? Lupa kao da će
u dvadeset komada prsnuti.

A leđa s druge strane,61 oh, ta leđa,
ta leđa moja! Na dušu ti greh
što me posla da dohakam sebi
jureći gore-dole.

JULIJA

Vere mi,

žao mi je što ti nije dobro.

Slatka dado, reci šta kaže moj dragi?

DADILJA

Tvoj dragi kaže, kao častan gospodin, i učtiv, i lju-
bazan, i lep, i zaista dobar - Gde je tvoja mati?

JULIJA

Gde je moja majka? Ona je u kući.

Gde bi mogla biti? Kako mi to čudno

odgovaraš: "Tvoj dragi kaže, kao

častan gospodin - gde je tvoja majka?"

DADILJA

O, bogorodice! Gle kako je ona

plahovita! Je li to melem za moje

bolne kosti? Odsad sama nosi svoje

poruke.

*61 Dadilja se prvo uhvati za čelo, a zatim stavlja ruku na leđa.

JULIJA

Dokle ćeš zapetljivati!

Šta kaže Romeo?

DADILJA

Jesu li ti danas

dopustili da na ispovest otideš?

JULIJA

Jesu.

DADILJA

Onda požuri ćeliji

oca Lavrentija; tu te čeka muž

da te za ženu uzme. Sad ti grešna

krv obliva lice, al' na drugu vest

ono će biti još rumenije.

Idi u crkvu; ja moram drugim putem,

da donesem ovamo lestvice

kojima će dragi tvoj, čim padne mrak,

popeti se u gnezdo ptičije.⁶²

Dirinčim, mučim se, cilj mi tvoja sreća;

al' noćas će teret i na tvoja pleća.

Ja ću na ručak, ti ćeliji, jado.

JULIJA

Žurim divnoj sreći! Zbogom, dobra dado.

(Odlaze.)

SCENA ŠESTA

Verona. Ćelija monaha Lavrentija

(Ulaze Lavrentije i Romeo.)

LAVRENTIJE

Nebo, nasmeši se na sveti čin tako

da potonji dani ne kore nas tugom.

*62 Ptičije gnezdo je Julijina soba.

ROMEO

Amin, neka tako bude! Al1 ma kakva

tuga došla, ona neće prevagnuti

uzajamnu radost kratkoga trenutka

provedenog s njome. Ti nam samo spoj

ruke svetom rečju, pa onda nek smrt
što proždire ljubav učini što sme;
meni je dovoljno nazvati je svojom.

LAVRENTIJE

Nagle se sreće naglo i završe
i umru u svom trijumfu ko vatra
i barut što se u poljupcu nište.
I najsladi med nam ogadi zbog slasti
i prohtev nam svojim ukusom ugasi.

Voli umereno; tako čini ljubav
koja dugo traje.⁶³ Prebrz ko i spor
kasno stiže. - Evo gospođice.

(Ulazi Julija.)

O, tako laka noga nikad neće
istrti škrljac na stazi života!
Zaljubljeni može jahati na svili
što dokono lebdi po letnjem vazduhu,
bez pada. Tako je laka taština.

JULIJA

Dobro večer, oče.

LAVRENTIJE

Romeo će, kćeri,
zahvaliti tebi za obojicu.

JULIJA

I njemu dobro veče, jer inače

na čemu bi mi bio zahvalan?

(Romeo i Julija se zagrlje.)

*63 Aluzija na poslovicu: "Voli me pomalo, ali dugo."

ROMEO

Ah. Julija, ako je mera sreće tvoje

prevršena tako kao moja što je,

i ako je bolje ukrasiti znaš

rečju, nek' bogata muzika glasa tvog

otkrije blaženstvo što nam pruža sad

ovaj mili susret.

JULIJA

Srce, bogatije

sadržinom nego rečju, ponosi se

suštinom svojom, a ne ukrasima.

Samo prosjaci mogu izbrojati

svoj imetak, a moja je ljubav

toliko bogata, da nisam u stanju

da saberem ni pola blaga svog.

LAVRENTIJE

Hajdete sa mnom. Požuriću s činom;

jer sami ne smete ostati zajedno

dok vas sveta crkva ne spoji u jedno.

(Odlaze.)

TREĆI ČIN

SCENA PRVA

Verona. Trg.

(Dolaze Merkucio, Benvolio i njihovi ljudi.)

BENVOLIO

Molim te, dobri Merkucio, hajd'mo
unutra; dan je vreo, Kapuleti
van kuće su; ako se sretnemo,
biće okršaja, jer na toj vrućini
mahnita krv se uzburkava lako.

MERKUCIO

Ti si kao onaj delija što ulazeći u krčmu tresne
mač na sto i uzvikne: "Da ne da bog da mi zatrebaš!" i
pod dejstvom drugoga pehara potegne njim na krčmara
bez ikakvoga stvarnog razloga.

BENVOLIO

Zar sam takav?

MERKUCIO

Dabome, kad si ljut, od tebe nema goreg kavgadžije u
Italiji; isto te je tako lako razbesneti kad se razja-

riš kao razjariti kad se razbesniš.

BENVOLIO

Na šta?

MERKUCIO

Da vas je dva takva. ne bi bilo ni jednoga. jer bi jedan drugog ubili. Ti? Pa ti bi se posvađao sa čovekom zato što ima dlaku više ili manje u bradi nego ti. Posvađao bi se s nekim zato što krcka lešnike. a tvoje su oči lešnikove boje. Koje bi oko, sem tvoga. videlo u tome povod za kavgu. Glava ti je puna svađe kao jaje žumančeta, iako su ti glavu toliko izlupali da je postala mućak. Svađao si se s čovekom što se nakašljao na ulici i probudio tvog psa koji je spavao na suncu. Zar se nisi posvađao s krojačem zato što je nosio svoj novi prsник pre Uskrsa? I s drugim što je nove cipele vezivao stariim uzicama? I opet hoćeš da mi popuješ protiv kavge.

BENVOLIO

Da sam ja gotov na svađu kao ti. ne vredelo kladiti se u moj život ni za sat i četvrt.

MERKUCIO

O, žalosne šale!

(Ulaze Tibalt i drugi.)

BENVOLIO

Glave mi, evo dolaze Kapuleti.

MERKUCIO

Pete mi, baš me briga.

TIBALT

Budite pored mene; hoću da ih oslovim. Gospodo, do-
bar dan, hteo bih jednu reč sa jednim od vas.

MERKUCIO

Samo jednu reč sa jednim od nas? Dodaj još nešto. pa
da bude reč i udarac.

TIBALT

Videćeš, gospodine, da sam dovoljno spreman na to
ako mi pružiš povoda.

MERKUCIO

Zar ne bi mogao naći povoda i kad ti se ne pruži?

TIBALT

Merkucio. ti sviraš istu sviralu s Romeom -

MERKUCIO

Sviram? Šta, da nećeš da napraviš svirače od nas?

ako to učiniš, očekuj muziku koja će ti zaparati uši.

Nvo moga gudala;64 ono će te naterati da poigraš. Neba

mu! Svirači!

BENVOLIO

Govorimo ovde svetu na vidiku,

ili se povuc'te na skrovito mesto,

pa tamo hladno raspravite spor;

ili se razid'te. Ovde oči sve

bulje u vas.

MERKUCIO

Ljudske oči su stvorene
da gledaju, pa nek bulje ako hoće.
Neću da se sklanjam ni za čiji ćef.

(Ulazi Romeo.)

TIBALT

Ostavljam te na miru, gospodine,
jer evo mog čoveka.⁶⁵

MERKUCIO

Gospodine
obesiću se, ako nosi on
tvoju livreju.⁶⁶ Al' pođi na megdan,
pa će ti onda biti pratilac!
U tome smislu vaše blagorodstvo
zaista ga može nazvati čovekom.⁶⁷

*64 Mača.

*65 Čoveka koga tražim.

*66 Ako je on tvoj sluga.

*67 Pravim čovekom.

TIBALT

Romeo. Ljubav što gajim za tebe
ne dopušta mi bolji izraz: ti si

nitkov.

ROMEO

Tibalte, razlog što te volim
umnogome pravda što na pozdrav taj
ne odgovaram gnevom. Nisam nitkov.
Stoga zbogom; vidim da me ne poznaješ.

TIBALT

Dečache, sve to ne pravda uvrede
što si mi naneo; zato se okreni
i vadi mač.

ROMEO

Ja izjavljujem
da te nikada uvredio nisam.
i da te volim više no što ti
možeš i misliti dok razlog ne doznaš.
Stog se zadovolji, dobri Kapulete.
ime mi je tvoje drago ko i moje.

MERKUCIO

O, da mirne, nečasne, i gnusne
potčinjenosti te! "Alla sroccata"⁶⁸
odnosi pobedu.

(Vadi mač.)

Tibalte, pacolovče,
hoćeš li da se mačuješ?

TIBALT

Šta ćeš sa mnom?

MERKUCIO

Dobri kralju mačaka, neću ništa sem jedan od tvojih
devet života, koji ću odmah uzeti; a zatim, prema tome

*68 Italijanski način mačevanja.

kako se budeš ponašao prema meni, ostalih osam ti
oprostiti, ili te tući dok ih sve ne izgubiš. Izvuci
za uši svoj mač iz korica1- Požuri. da ti moj ne zafi-
juče oko ušiju ire no što ga trgneš.

GIBALT

Stojim ti na megdanu.

(Vadi mač.)

ROMEO

Dobri Merkucio, uvuci svoj mač.

MERKUCIO

De, gospodine, da vidim tvoj passado.

(Bore se.)

Potegni, Benvolio, obori im te
mačeve! Gospodo, neka vas je stid!

Prestanite sa tim izgredima.

Tibalte, Merkucio, knez je izrično

zabranio tuču ulicama

Verone. Tibalte, dobri Merkucio!

(Tibalt probode Merkucija ispod Romeove ruke
i beži sa svojim ljudima.)

MERKUCIO

Ranjen sam. Kuga na obe vam kuće!

Gotov sam. Je li neokrznut osto?

BENVOLIO

Šta. jesi ranjen?

MERKUCIO

Da, ogrebotina.

ogrebotina, al' bome dovoljna.

Gde je paž? Požuri, huljo, po ranare.

(Paž odlazi.)

ROMEO

Hrabro, rana nije duboka. čoveče.

MERKUCIO

Nije duboka kao bunar ni široka ko crkvene dveri,
ali je dovoljna, taman da svrši posao. Pitajte za mene
sutra, pa ćete čuti da sam u grobu. Za ovaj svet mi je od-
zvonilo, jemčim vam. Kuga vam spopala obe kuće! Krsta
mu! Taj pas, pacov, mačor, miš može čoveka smrtno da
ogrebe! Taj razmetljivac, lupež, nitkov bori se po pra-
vilima aritmetike: jedan, dva, tri! Kog si đavola dola-
zio među nas? Ranjen sam ispod tvoje ruke.

ROMEO

Mislio sam samo sve najbolje.

MERKUCIO

Pomozi mi do neke kuće sad,

Benvolio, il' ću se onesvestiti.

Kuga na vaše obe kuće! One
napraviše hranu za crve od mene.

Dobio sam, i to dobro. Ah, te vaše
kuće!

(Benvolio mu pomogne da ode.)

ROMEO

Ovaj plemić, bliski rođak knežev,
moj prijatelj prisni, dobi smrtnu ranu
zbog mene a čast mi okleveta Tibalt
- Tibalt, moj rođak od pre jednog časa.

O, mila Julijo, tvoja me lepota
poženstvenila i u duhu mom
smekšala čelik hrabrosti.

(Benvolio se vraća.)

BENVOLIO

Romeo,

o, Romeo, hrabri Merkucio naš
mrtav je. Taj smeli duh je uzleteo
oblacima rano prezirući svet.

ROMEO

Kob ovoga dana preti nam budućim.

Jad što je počeo toga dana samo
drugih ćemo dana tek da okončamo.

BENVOLIO (Tibalt se vraća.)

Evo nam se vraća besni Tibalt.

ROMEO

Opet!

U trijumfu, a Merkucio mrtav!

Odleti nebu, krotka strpljivosti,
gnev plamena oka nek' me vodi sad.

Vrati reč "nitkov" kojom me uvredi,

jer je Merkucijev duh nad nama tu

i čeka da mu društvo pravi tvoj.

II' TIBALT

S kim si ovde bio, budi tamo drug.

ROMEO

Ovo će samo odlučiti to.

(Borba. Tibalt pada.)

BENVOLIO

Romeo, idi, beži! Građani se

digli, a Tibalt mrtav leži tu.

Ne stoj u čudu. Knez će te na smrt

osuditi, ako te uhvati.

Što brže odavde!

ROMEO

O, ja sam igračka sudbine.

BENVOLIO

Šta čekaš?

(Romeo odlazi. Ulaze građani.)

GRAĐANIN

Kud pobeže taj što ubi Merkurcija?

Tibalt, ubica, kud je pobegao?

BENVOLIO

Tibalt tu leži.

GRAĐANIN

Ustaj, gospodine

ded, hajde sa mnom; ja ti naređujem

u ime kneza da se pokoravaš.

(Ulazi knez s pratnjom, Montagi, Kapulet, njihove
žene i ostali.)

KNEZ

Gde su začetnici ovog okršaja?

BENVOLIO

Plemeniti kneže, ispričaću ti sve
kako se zbila ta zlokobna kavga.

Tu leži čovek koga je Romeo
pogubio zato što je on ubio
rođaka tvoga, hrabrog Merkurcija.

GROFICA KAPULET

Tibalt, moj bratanac, čedo brata mog!

O kneže! O mužu! prosuta je krv
mog milog bratanca. Kneže, duše ti,
nek' se za našu krv prolije krv
Montagija. Bratanče, bratanče!

KNEZ

Ko poče krvavi lom taj, Benvolio?

BENVOLIO

Počeo je Tibalt kog Romeo ubi.
Romeo mu je lepo govorio.
uveravajući da je ceo spor
beznačajan, i ističući tvoje
negodovanje zbog tih postupaka.
Sve ovo - rečeno blagim rečima,
pogleda mirna. svijenih kolena,
ne mogade da stiša sukob taj
s neobuzdanom, vatrenom žučnošću
Tibalta, koji osta gluv za mir,
i koji oštrim čelikom nasrnu
na hrabroga Merkucija.⁶⁹ Ovaj,
razjaren, stavi protiv mača mač,
i s preziranjem ratničkim je jednom
rukom odbijao hladnu smrt u stranu,

a drugom je vraćao Tibaltu,
čija je veština odbijala nju.⁷⁰
Romeo govika: "Stan' te prijatelji!
Razdvojte se!" i brže no jezik
okretna mu ruka obori vrhove
mačeva, zatim on jurnu međ' njih.
Tad mu ispod ruke udarac Tibaltov
pogodi život hrabrog Merkucija;
pa pobeže; al' se opet brzo vrati
Romeu u kome tek osveta planu.

Pa jurnuše jedan na drugog ko munje,
i pre no potegoh mač da ih razdvojim,
hrabri Tibalt pade; a kad on pogibe,
Romeo se okrete, pobeže.

Ako tako nije dogodilo sve se,
nek i Benvolija samog smrt odnese.

GROFICA KAPULET

On je rod Montagu, a ljubav nalaže
pristrasnost, i on istinu ne kaže.
U toj crnoj borbi dvadeset je njih
borilo se tako da dvadeset tih

*69 Benvolio prećutkuje da je Merkucio naterao Tibalta na borbu.

*70 Ako ovo nije samo metafora, znači da su se Tibalt i Merkucio borili s mačem u desnoj. a s kamenom u levoj ruci.

ubiju jednog. Ja te molim. kneže.

za pravdu što deliš i koja te veže:

Romeo za smrt Tibalta je kriv,

Romeo više ne sme biti živ.

KNEZ

Romeo njega, on Merkucija smlati;

ko će Merkucija krv onda da plati?

MONTAGI

Romeo ne, kneže; on je vazda bio

prijatelj njegov, uvek drag i mio,

i učinio je što i pravni lek,

okončao samo Tibaltov je vek.

KNEZ

Za taj zločin ja ga progonim odavde.

Zbog vaše sam mržnje i ja lišen pravde;

u lomovima vaše borbe zle

i moja krv je poprskala tle.

Ali će vas sve to preskupo da staje,

da će svaki moći gorko da se kaje

što ste me doveli do ovoga stanja.

Biću gluv za vaše molbe, opravdanja;

jadikovka, suza neće moći više

da prestupe vaše iskupi i zбриše;

stoga i ne tražite za to neke zgode.

Nek' Romeo odmah sad odavde ode;

jer ako ga nađu da se ovde mota,

to će mu poslednji čas biti života.

Nosite to telo, vršite mi volju;

smrt je za nas milost onima što kolju.

(Odlaze.)

(71 Merkurcio je knežev rođak.)

S C E N A DRUGA

Verona. Kapuletov dom.72

(Ulazi Julija.)

JULIJA

Kasajte brzo, vatronogi konji,

konačištu Feba.73 Kočijaš Faeton74

šibao bi vas do zapada sve,

i nastala bi odmah tamna noć.

O noći, jatače ljubavi, raširi

svoj gusti veo, da se sklopi oko

neba,75 pa da mi Romeo neviđen

i neogovaran u zagrljaj padne.

Ljubavnici vide pri svetlosti svoje

lepote da vrše ljubavne obrede;

a ako je ljubav slepa, tad najbolje

pristaje noći. Dođi, lepa noći,

ozbiljna gospo u crnini sva,
i nauči me kako da izgubim
i time dobijem utakmicu što se
igra za čiste nevinosti dve.

Obavi svojim crnim plaštom moju
na čoveka nenaviknutu krv,

72 Mnogi urednici stavljaju da je mesto radnje Kapuletov
vrt. Međutim, u ovoj sceni nema nikakvog znaka da se ona de-
šava u vrtu; a izgleda najprirodnije da Julija čeka dadilju u
svojoj sobi.

*73 Feb je sunce, a Febovo konačište zapad.

*74 Faeton je sin Heliosa, boga sunca. On je izmolio od svoga oca da jedan dan upravlja vatrenim sunčevim kolima; ali je terao konje tako brzo i nevešto da su skretali s putanje čas gore čas dole, i nastala je opasnost da se zapale nebo i zemlja. Da bi spasio svet od požara, Zevs ubija Faetona gromom.

*75 U originalu stoji runway's eyes što znači "begunčeve oči" O tumačenju ovih reči postoji čitava književnost. Ali pošto je glavni motiv ovog Julijinog govora: "Dođi noći. dođi Romeo" mi smo taj izraz preveli rečima "oko neba" što, naravno, znači sunce.

u obrazima koja mi leprša
dok se plašljiva ljubav ne osmeli
da u činu istinske ljubavi
vidi samo čistu smernost.⁷⁶ Dođi noći!
Romeo, dođi! Ti, dane u noći!
Jer ćeš na njenim krilima ležati
belji no na leđima gavranovim sneg.
Dođi, mila noći, dođi, zaljubljena
crnoveđa noći, daj Romea mog.

A kad umre, ti ga uzmi i istroši
u zvezdice,⁷⁷ pa će samoga neba lik
zablistati tako da će ceo svet
zaljubiti se u noć i prestati
da obožava prejako sunce to.
O, kupila sam dvorac ljubavi,
ali se nisam uselila još;
i prodana sam, al' nepreuzeta.
Dug mi je dan ovaj ko detetu noć
pretpraznička, kad za novo ruho zna,
ali ga ne sme oblačiti još.
O, evo moje dadilje, dolazi
(Ulazi dadilja sa lestvicama od užeta.)
i donosi vesti; a svaki mi jezik
što samo kaže ime Romeo
govori nebeskom rečitošču nekom.
Oh, dado, kakve su vesti! Šta je to?
Lestvice što ti je Romeo rekao
da doneseš?
DADILJA
Da, da, lestvice.

(76 U ovoj rečenici reči: obavi, nenaviknuti, leprša i plašljiva uzete su iz sokolarstva i odnose se na obučavanje još nepripitomljenog sokola.)

(77 Misao da slavne ličnosti posle smrti postaju zvezde potiče još iz klasične mitologije. Julija, u stvari, kaže: "Ako ga, mila noći. daš meni sad, možeš ga, kad umre, imati da od njega praviš zvezde".)

(Baci ih na pod.)

JULIJA

Jao meni, šta je? Zašto kršiš ruke?

DADILJA

Da kobna dana! On je mrtav, mrtav!

Gospođice, mi smo propali, propali.

O, nesrećna dana, njega nema, on je

ubijen, mrtav!

JULIJA

Zar može nebo biti tako zlobno?

DADILJA

Romeo može ako nebo ne.

Romeo! Ko bi pomislio to?

JULIJA

Koji si đavo kad me mučiš tako?

Od takve muke u paklu se riče.

Je li Romeo sam sebe ubio?

Reci "da" samo, pa će i to "da"

kratko za mene biti otrovnije

od smrtonosnog oka baziliska.⁷⁸

Ja nisam ja ako postoji to "da",

il' ako su za uvek sklopljene
oči⁷⁹ zbog kojih moraš reći "da".
Je l' mrtav, reci "da"; nije li, "ne".
Kratkom ćeš rečju odlučiti tom
o propasti mojoj ili spasu mom.

DADILJA

Videh ranu, videh svojim očima
(sakloni bože!) ovde, na njegovim
grudima muškim. O, taj jadan leš,
jadan leš, krvav, bled, ko krpa bled,

*78 Bazilisk je legendarni zmaj koji je ubijao svojim pogledom.)

*79 Romeove oči.)

ogrezo u krvi, u krvi zgrušanoj!
na taj sam prizor izgubila svest.

JULIJA

O svisni, srce! Siroto jadniče.
presvisni odmah! U tamnicu, oči,
da slobodu nikad više ne vidite!
Bedna zemljo, zemlji opet se povrati,
prekini dah, pa nek' s Romeom me taku
nosila ista ponesu u raku.

DADIJBA

O, Tibalte, Tibalte, prijatelju!
Učtivi Tibalte, čestiti plemiću,

što doživih da te mrtva vidim ja!

JULIJA

Kakav je to oluj sa suprotne strane?

Je li Romeo mrtav? Je li Tibalt ubijen?

Najmiliji rođak i još draži muž?

Onda, strašna trubo, trubi sudnji dan!

Jer ko živi ako mrtva leže oba?

DADIJA

Tibalt je mrtav, a Romeo prognan;

Romeo ga ubi, i prognan je zato.

JULIJA

O, bože! Je li Romeova ruka

Tibaltovu krv prosula?

DADIJBA

Jeste,

jeste! Avaj, tužna dana, jeste!

JULIJA

O zmijsko srce cvetom sakriveno!

Je li u pećini tako lepoj zmaj

živeo ikad? Lepi mučitelju,

anđelski đavole, golubijeg perja

gavrane, vučki krvožedno jagnje!

Gnusna suštino božanstvena lika.

suprotnosti sušta onom što izgledaš,

svetitelju grešni, pošteni nitkove!

O, prirodo, šta si imala da radiš

u paklu, kad si nastanila duh

đavola u smrtni raj miloga tela?

Je li gnusnija knjiga u lepšem povezu
bila? Ah obmane u divnom dvorcu tom!

DADILJA

Nema uzdanja, vere, ni poštenja

u muškaraca; svi su oni samo

krivokletnici, svi lažljivci. svi

ništavila, i svi licemeri.

Ah, gde je moj sluga? Daj mi rakije.

Ovi jadi, ove tuge i žalosti

ostariše me. Sram bilo Romea!

JULIJA

Jezik ti se oprištio za to!

On nije rođen za kakvu sramotu.

Sram se stidi da je na njegovom čelu,

jer je ono presto na kome se čast

kruniše za samodršca zemlje.

O, životinja sam što sam ga ružila!

DADILJA

Zar možeš o onom govoriti lepo

što ti rođaka ubi?

JULIJA

A zar mogu

rđavo da kažem što o mužu svom?

Ah, jadni moj mužu, ko će tvoje ime

uzdići kad ga i ja, tvoja žena

od pre tri sata, ružila sam već?

Al' zašto, rđo, ubi mog rođaka?

Zli rođak je hteo ubiti mi muža.

Svom izvoru natrag, budalaste suze!

U kapima danak vaš pripada tuzi.

a pogrešno ga nudite radosti.⁸⁰

Muž mi živ, a Tibalt ga je mogo

ubiti; Tibalt je mrtav. a hteo je

ubiti mog muža; sve je to utešno,

pa zašto plačem? Jedna reč gora od smrti

Tibaltove porazila je mene.

Rado bih je zaboravila, oh,

al' utisnuta je u pamćenje moje

ko proklet zločin u dušu grešnika.

Tibalt je mrtav, a Romeo prognan.

Ta jedna reč "prognan" ubila je deset

hiljada Tibalta. Tibaltova smrt

dovoljan jad je pa da bude kraj.

Il' ako jadi vole društvo s drugim

jadima, zašto iza njenih reči
"Tibalt je mrtav" nije došlo još
"i tvoj otac" il' "i tvoja mati",
il' oboje, jer to bi obična tuga bila.

Al' kad je posle Tibaltove smrti
došlo i ono: "Romeo je prognan",
ta reč ubi oca, majku, Tibalta,
Romea, Juliju - svi su pobijeni,
svi su mrtvi. "Romeo je prognan!"

U smrti koju ta reč širi, stere,
nema kraja, konca, granice, ni mere.

Nikakvom se rečju ne meri taj jad.

Gde su mi otac, mati, dado, sad?

DADILJA

Plaču, jadikuju nad Tibaltovim lešom.

Hoćeš li k njima? Odvešću te tamo.

JULIJA

Peru li mu rane u svojim suzama?

Ali će one osušene biti,

a ja zbog Romea prognanog ih liti.

Nosi te lestve, jadne lestve moje,

80 Radosti što je Romeo živ. Julija kaže suzama da ne liju,
jer su one za žalost, a ona je radosna što je Romeo u životu.

jer prevareni mi smo obadvoje.

Romeo je prognan; a on vas je pleo.

jer put do moje postelje je hteo.

Al' hajte lestve, hajde, dado moja.

ko udova deva mre Julija tvoja.

Postelji ću bračnoj, na njoj ću umreti;

ne Romeo, smrt će čednost mi uzeti!

DADILJA

Idi u svoju sobu. Ja ću naći

Romea da te teši; dobro znam

gde je. Slušaj, tvoj Romeo će biti

noćas ovde. Idem njemu; on se krije

u Lavrentijevoj ćeliji.

JULIJA

Nađi ga!

Daj ovaj prsten mom vernom vitezu.

Reci mu da dođe i poslednji svoj

oproštaj uzme.

(Odlaze.)

SCENA TREĆA

Ćelija monaha Lavrentija. Pozadi njegova knjižnica.

(Ulazi Lavrentije.)

MONAH

Hodi, Romeo; plašljivče moj, hodi!

Tuga se u tebe zaljubila već,

a s nesrećom si venčan.

(Romeo izlazi iz knjižnice.)

ROMEO

Šta je novo,

oče? Šta je kneževa presuda?

Kakav jad to, koji još ne znam, sad traži

poznanstvo sa mnom?

MONAH

Moj mili je sin

isuviše prislan sa tim tužnim društvom!

Donosim ti vest o kneževoj presudi.

ROMEO

Je l' mu sud blaži od strašnoga suda?

MONAH

Blažu mu presudu izrekoše usta:

ne smrt telu, no izgnanstvo tela.

ROMEO

Ha, izgnanstvo? Smiluj se, reci "smrt",

jer izgnanstvo ima u svom oku više

užasa, mnogo više nego smrt.

Ne reci "izgnanstvo".

MONAH

Prognan si iz Verone.

Budi strpljiv; širok i velik je svet.

ROMEO

Van veronskih zidina nije svet,
već čistilište, muke, pakao.

Odavde prognan, prognan sam iz sveta,
a progonstvo iz sveta je smrt.

Reč "prognan" je loš izraz za smrt.

Time što smrt nazivaš progonstvom,
sekirom zlatnom odsecaš mi glavu
i smešiš se udarcu smrtonosnom.

MONAH

Da smrtna greha! Ljuta nezahvalnosg!

Naš zakon smrću kažnjava zločin tvoj;

al' dobri knez je, tebe radi, zakon

gurnuo u stranu i crnu reč smrt

promenio je u progonstvo. To je

velika milost, al' ne vidiš je ti.

ROMEO

To je mučenje, a ne milost neka.

Nebo je ovde gde Julija živi.

Svaka mačka i pas, i mišić, i svaka

ništavna stvar živi tu na nebu, može

da je gleda, samo Romeo ne sme to.

Više vrednosti, više dostojanstva

i veće pravo da joj se udvara
ima muva nego Romeo; jer ona
sme da sleti na belu divotu
Julijine ruke. da krade besmrtno
blaženstvo s njenih usana, koje su
u svojoj čednoj vestalskoj smernosti
stalno crvene, kao da se stide
što se dodiruju i ko da je greh
i ovaj njihov vlastiti poljubac.⁸¹
Muva što leti sme, dakle, a ja
leteti moram odavde; pa sad
kažeš li da izgnanstvo nije smrt?

(Ali Romeo ne sme - on je prognan.

Muva sme, a ja moram leteti
odavde: ona je slobodna, ja prognan.)⁸²
Zar nemaš spremljen otrov, oštar nož,
neko sredstvo, ma kako odvratno,
što brzo zada smrt, već moraš da me
ubijaš tom rečju "prognan"! Oče moj,
tu reč uz jauk kazuju proklete
duše u paklu. Kako imaš srca
ti, duhovnik, dobri ispovednik,
praštalac greha i prijatelj moj,
da me tom rečju "prognan" još mrcvariš?

MONAH

Budalasti bezumniče, čuj me
bar malo.

*81 Poljubac koji usne daju jedna drugoj kad su usta zatvorena.

*82 Neki šekspirolozi smatraju da ova poslednja tri stiha treba izbaciti iz teksta. Oni misle da je i sam Šekspir nameravao da to učini. ali je zaboravio. Mi smo ih s toga stavili u zagradu.

ROMEO

Ah. ti ćeš opet o izgnanstvu.

MONAH

Daću ti oklop što će te štititi
od te reči - slatko mleko nevolje,
filozofiju što će te tešiti
iako si prognan.

ROMEO

Zar opet to "prognan"?
Do vraga i s tom filozofijom!
Jer ako ne može ta filozofija
da stvori Juliju, da premesti grad,
da opozove kneževu presudu,
onda ne pomaže i ne vredi ništa.

Ne govori dalje.

MONAH

O, dobro vidim ja
da bezumnici nemaju ušiju.

ROMEO

Kad ni mudraci nemaju očiju.

MONAH

Da progovorimo o udesu tvom.

ROMEO

Ne govori se što se ne oseća.

Da si mlad kao ja, da je Julija
dragana tvoja, da si samo sat
oženjen, a da je Tibalt poginuo,
da si zaljubljen i prognan ko ja,
mogao bi zboriti, čupati
kose, baciti se na tle kao ja,
da uzmem meru za nespremljen grob.

(Kucanje spolja.)

MONAH

Ustani neko kuca. Romeo dobri moj,
sakrij se.

ROMEO

Neću, sem ako me para
uzdaha iz bolnog srca ne zakloni
ko magla od pogleda svih.

(Opet kucanje.)

MONAH

Slušaj, kucaju!

- Ko je tamo? - Ustani, Romeo;

uhvatiće te. - Pričekajte malo!

- Ustani; skloni se u moju knjižnicu.

(Još glasnije kucanje.)

- Sad, sad! Zaboga, nemoj biti lud.

- Evo, dolazim, idem.

(Opet kucanje.)

Ko to lupa

toliko jako? Otkud dolazite?

Šta hoćete?

DADILJA (spolja)

Pusti me unutra,

da čuješ poruku što nosim. Dolazim

od gospe Julije.

MONAH

Onda dobro došla.

(Ulazi dadilja.)

DADILJA

O, sveti oče, reci, oče sveti,

gde je muž moje gospe, Romeo?

MONAH

Tamo na podu, suzama opijen.

DADILJA

O, u istom stanju kao moja gospa.

istovetnom.

MONAH

Da tužnog li stanja
i saosećanja bolnog!

DADILJA

Isto tako
i ona leži, jadikuje, plače,
plače, jadikuje. Ustani, ustaj,
diži se, ako si čovek; radi nje,
Julije radi, ustani. Ah, zašto
zapadaš sad u tako dubok jad?

ROMEO (ustaje)

dado!

DADILJA

Ah, gospodine, gospodine,
smrt je kraj svemu.

ROMEO

Reče li ti to

nešto o Juliji? Kako je ona sad?
Smatra li da sam bezdušni ubica
kada sam krvlju bliskom krvi njenoj
uprljao nam detinjstvo radosti?
Gde je? Kako joj je? Šta mi tajna žena
kaže o ljubavi našoj poništenoj?83

DADILJA

Ne kaže ništa, gospodine, nego
plače i plače, pa se časom baci
na postelju, časom ustane, pa zove
Tibalta, kuka na Romea, pa se opet sruši.

*83 Poništena Tibaltovom smrću i Romeovim izgnanstvom.

ROMEO

Kao da to ime,
ispaljeno iz smrtonosne cevi,
ubija nju, ko što mu prokleta
ruka ubi njenoga rođaka.
O reci mi, oče, reci u kom gnusnom
delu ovog tela boravi mi ime?
Reci mi, pa da opustošim to
prebivalište mrsko!

(Trgne nož na sebe. ali mu dadilja istrgie nož iz ruke.)

MONAH

Ustavi
tu očajničku ruku! Jesi l' čovek?
Obličje mi tvoje govori da jesi,
al' suze ti ženske, mahniti postupci
odaju zveri nerazumne bes.
Po izgledu dičan čovek, u suštini

slaba žena ili neukroćen zver.

Čudiš me. Tako mi moga svetog reda,⁸⁴

mišljah da ti je boljeg kova ćud.

Pogubi l' Tibalta? Pa zar hoćeš sad

da ubiješ sebe? I zar grešnim tim

nasiljem nad samim sobom ne ubiješ

i ženu što živi u životu tvom?

Što kuneš poreklo svoje, nebo, zemlju?

Poreklo, nebo i zemlja su troje

spojeni u tebi u jedno, a ti

hoćeš da ih odjednom rasturiš.

Pfuj! pfuj! pa ti sramotiš svoj lik,

svoju ljubav, um svoj, kojima si bogat

ko zelenaš, al' ni jedno ne koristiš

za onaj pravi i visoki cilj

što bi ti krasio lik, ljubav i um.

Tvoj plemeniti lik je samo kalup

od voska, jer mušku odbacuješ hrabrost;

amanet tvoje ljubavi je divne

pusto krivokletstvo, jer si se zakleo

^{*84} Reda franjevacu.

da joj čuvar budeš, a ti je ubijaš;

tvoj um, taj ukras ljubavi i lika,

neuk da im vlada, raspaljen u strast,

ko barut u rogu⁸⁵ neveštog vojnika,
s neznanja tvoga razara te sredstvom
odbrane tvoje. - Trgni se, čoveče!

Julija ti je, za kojom si mreo
do malopre, živa. U tome si srećan.

Tibalt bi te ubio, al' ti si
ubio njega. U tome si srećan.
Zakon, koji ti je smrću pretio,
posta ti prijatelj i pretvori nju
u progonstvo. Dakle, srećan si i tu.

Jato blagoslova na rame ti sleće,
sreća te dvori u divnoj odori,
a ti, ko mazna, ćudljiva devojka,
duriš se na svoju dobru sreću, ljubav.

Pazi, takvi bedan dočekaju kraj.
Idi svojoj ženi ko što je rešeno;
popni se u njenu sobu; uteši je.

Ali pazi da tamo ne ostaneš
kad straže budu postavljene već,
jer nećeš moći proći za Mantovu,
gde ćeš živeti dok ne dođe čas
da vaše venčanje objavimo svima,
da pomirimo vaše porodice,
da izmolimo oprostaj od kneza,

i pozovemo te da se vratiš s dvesta
hiljada puta većom radošću
no što je žalost sa kojom odlaziš.

Dadiljo, hajd' napred. Pozdravi mi tvoju
gospođu; neka ukućane sve
pošlje u postelju, na što su i skloni
zbog teškog bola. Romeo dolazi.

DADILJA

O, bože, mogla bih ostati svu noć,
da slušam dobre pouke. Kako je

*81 Nekada je vojnik nosio o pojasu rog ili tikvu s barutom a u blizini toga zapaljiv fitilj. pa se nevěštom vojniku moglo desiti da mu se barut zapali i da ga ubije.

divna stvar učenost! Gospodaru moj,
reći ću mojoj gospi da dolaziš.

ROMEO

I neka bude spremna da me kara.
(Dadilja pođe. ali se vraća za trenutak.)

DADILJA

Evo ti, gospodine, prsten što mi ona
reče da ti predam. Požurite, žur'te,
kasno je.

(Ode.)

ROMEO

Kako me ovo obodri!o!

MONAH

Hajd' laku noć sada. Sudbina ti sva
zavisi od ovog: ili idi pre
nego što straža bude postavljena,
ili odavde u zoru, prerušen.
Idi u Mantovu. Ja ću naći
slugu tvog, on će ti s vremena na vreme
javljati što bude povoljno za tebe.
Daj ruku; dockan je; zbogom, dobru noć!

ROMEO

Da me najveća radost ne poziva,
rastanak bi s tobom bio žalost živa.

Zbogom.

(Odlaze.)

SCENA ČETVRTA

Verona. Kapuletov dom.

(Ulaze Kapulet, njegova žena i Paris.)

KAPULET

Događaji su se, gospodine, tako
nesrećno slučajili da nismo imali
vremena da svoju pripremimo kćer.

Eto. ona js mnogo volela
svoga rođaka Tibalta. I ja sam.

Pa. rođeni smo da umremo. Već js

dockan: ona nsće silaziti noćas.

Kažem vam. da mi vašsg društva nijs.

i ja bih pre jednog sata legao.

PARIS:

(Ovo vreme jada nijs za prosidbu.

Laku noć. gospo: pozdravite kćer.

GROFICA KAPULET

Hoću: sutra rano doznaću šta misli.

Noćas se sa svojom tugom zatvorila.

(Paris polazi. Kapule! ga zove.)

KAPULET

Grofe Parise. usuđujem se da vam
jemči.m za ljubav moje kćeri; mislim

da će me ona u svemu poslušati,

štaviše, ja i ne sumnjam u to.

Pre no što legneš, ženo, idi k njoj.

upoznaj je s ljubavlju mog zeta

Parisa. i reci - utuvi ovo - da će

u iduću sredu - Al' čekaj. šta je danas?

PARIS

Ponedeljak. grofe.

KAPULET

Ponedeljak, h'm! h'm!

Pa sredi je i suviše blizu.

Nek bude u četvrtak - U četvrtak. reci,
venčaće se s ovim plemenitim grofom.

Hoćete li biti spremni? Sviđa li vam se

ova žurba? Nećemo praviti

veliku buku: pozvaćemo dva-tri

prijatelja: jer. znate. moglo bi se

- pošto je Tibalt skoro poginuo -

pomisliti. ako se mnogo veselimo.

da ga ne žalimo, mada nam je rođak.

Zato ćemo imati jedino

pet-šest prijatelja. I to je sve. Ali

šta kažete za četvrtak?

PARIS

Grofe,

voleo bih da je četvrtak već sutra.

KAPULET

Dobro, idite. Onda neka bude

u četvrtak. Idi Juliji pre

nego što legneš. Pripremi je, ženo,
za taj svadbeni dan. Sad zbogom, grofe.

Sveću u moju odaju, hej! Vi,

napred! Toliko je kasno već da ćemo

uskoro reći i rano. Laku noć.

(Odlaze.)

SCENA PETA

Julijina soba.

(Romeo i Julija stoje kraj prozora.)

JULIJA

Zar hoćeš da ideš? Pa još nije dan.

Slavuj je to bio, a ne ševa, što ti
uplašeno je uvo prostrelio.

Na onom naru on peva svaku noć.

Veruj mi, dragi, slavuj beše to.

ROMEO

Ševa je bila, ta glasnica zore,
a ne slavuj. Gledaj, draga, kako zlobne,
svetle pruge rube i dele oblake⁸⁶
⁸⁶ Dele oblake, pa će i nas razdvojiti.
na istoku tamo. Noćne sveće⁸⁷ trnu.
i veseo dan se progšnje na prste
po magličastim planinskim vrhovima.
Moram ići, ili ostati i umreti.

JULIJA

Svetlost ona tamo nije svetlost dana;
ja to znam. To je meteor što sunce
šalje⁸⁸ da ti noćas lučonoša bude
i do Mantove osvetli ti put.

Ostani zato, ne moraš ići još.

ROMEO

Neka me uhvate. pogube. svejedno.

Ako ti hoćeš, neka tako bude.

Taj sivi sjaj, kažem, nije oko zore,⁸⁹
već bleđi odsev s Cintijinog⁹⁰ čela;
to nad nama gore pesma ševe nije
što nam svod nebeski iznad glava bije.

Radije bih osto no što mi se ide.

Dođi, smrti, dobrodošla si mi kada

Julija te hoće. - Kako, dušo, sada?

Razgovarajmo, jer još nije dan.

JULIJA

Jeste, sviće! Beži, napusti moj stan!

To baš ševa peva tako neskladno;
to je njen usiljen, kreštav, ružan glas.

Kažu da je njena pesma tako slatka;

al' meni je gorka, jer rastavlja nas.

Vele da je ševa s gnusnom žabom oči

izmenila⁹¹ - kam' da izmeni i glas,

što nas otrže iz zagrljaja našeg.

*87 Noćne sveće su zvezde.

*88 Mislilo se da meteori postaju od materije koju privlači sunce.

*89 Oko zore je sunce.

*90 Cintija je boginja meseca ili mesec (Dijana).

*91 Pošto su žablje oči lepše od ševinih. verovalo se da su one razmenile oči.

i tebe tera budilnicom⁹² ranom.

O. idi. jer dan sve svetlije zrači.

ROMEO

Svetlije, a jad naš sve se više mrači.

(Dadilja ulazi žurno.)

DADILJA

Gospo!

ULIJA

DADILJA

Dado!

Gospođa tvoja majka

dolazi ovamo. Svanulo je. Pazi.

(Ode. Julija zaključa vrata.)

JULIJA

Onda, prozoru, pusti dan unutra,

a život napolje.

ROMEO

Zbogom, zbogom. Jedan

poljubac, pa da siđem.

(Romeo spušta lestvice i silazi.)

JULIJA

Zar ode, dragi, gospodaru, mužu,
ljubavi?⁹³ Moram da čujem o tebi
u satu svakog dana, jer je minut
od mnogo dana. O, po tom računu
biću duboko u godinama već
pre no što opet vidim mog Romea.

*92 Naročita jutarnja pesma pevana je u zoru posle prve bračne noći, da bi se mladenci probudili.

*93 U originalu stoji friend, ali je u Šeksiirovo vreme reč friend značila ne samo prijatelj (ili prijateljica) već i dragan (ili dragana, ljubavnik. ljubavnica). Otuda i naš prevod "ljubavi"

ROMEO (iz vrta)

Zbogom. Neću pustiti ni jednu
priliku koja ti, draga moja. može
doneti moj pozdrav-

JULIJA

Da li misliš ti
da ćemo se ikad opet videti?

ROMEO

Ne sumnjam u to; i svi ovi jadi
biće nam nekad slatki razgovori,

JULIJA

Bože moj! Imam dušu zloslutnicu!
Čini mi se da te vidim, kad si dole,
kao mrtvaca na grobnice dnu.

Il' me vid vara, il' si vrlo bled.

ROMEO

Veruj mi, ljubavi. i ti si mom oku
bleda. Suva tuga pije našu krv.⁹⁴

Zbogom, zbogom!

(Romeo odlazi.)

JULIJA

O srećo, srećo, svi te ljudi zovu
nestalnom. Ako si zaista nestalna,
kakva posla imaš s onim što je baš
po stalnosti svojoj slavan? No, pa budi
nestalna, srećo, jer ga onda, mislim,
zadržati nećeš dugo, nego ćeš ga
vratiti natrag.

*94 Romeo ovim objašnjava bledilo. Nekad se mislilo da tuga "pije" krv. Po učenju stare filozofije, u časovima žalosti krv teče natrag u srce. Upor. Henri VI (deo III) IV, 3, 22: "Uzdasi koji sisaju krv."

GROFICA KAPULET (spolja, na vratima)

Hej kćeri, jesi li

ustala već?

JULIJA

(Izvuče gors lestvice i sakrijs ih.)

Ko me zove? Moja majka?

Zar još nije legla. iako je dockan,

ili je već tako rano ustala?

Kakav je to važan razlog vodi amo?

(Otključa vrata.)

GROFICA KAPULET

Šta je to, Julija?⁹⁵

JULIJA

Nije mi dobro, majko.

GROFICA KAPULET

Zar još oplakuješ smrt rođaka svog?

Da nećeš da ga isplačeš iz groba
suzama svojim? Pa i kad bi mogla,
oživela ga ne bi; zato dosta.

Tuga je znak velike ljubavi,
al' pameti male prevelika tuga.

JULIJA

Ipak me pusti da plačem zbog tako

potresnog gubitka.⁹⁶

GROFICA KAPULET

Time više još

osećaš gubitak; ali mili koga
oplakuješ nema više osećanja.

*95 Ovo oštro pitanje i Julijino pravdanje sasvim su prirodni. jer su Julijina vrata bila zaključana.)

*96 Julijine reči se odnose tobože na Tibalta, a u stvari tiču se Romea.)

JULIJA

Kad osećam gubitak, kako mogu

da ne plačem za njim koji mi je drag?97

GROFICA KAPULET

Pa, devojko, ti ne plačeš tol'ko
zbog njegove smrti koliko što živi
nitkov što ga ubi.

JULIJA

Koji nitkov, majko.

GROFICA KAPULET

Taj nitkov Romeo.

JULIJA (za sebe)

Nitkov i on su
ko nebo i zemlja.

(Glasno.)

Bog mu oprostio;

ja mu opraštam od sveg srca, mada niko
ne zadade tol'ko bola srcu mom.98

GROFICA KAPULET

Zato što je podli ubica još živ.

JULIJA

Dabome, majko, i van domašaja
mojih ruku. Volela bih samo
da ja osvetim rođaka Tibalta.99

GROFICA KAPULET

Osvetićemo mi njega, ne brini;

zato ne plači više. Poslaću

*97 Julija ovde misli na Romea.)

*98 I ovde Julija govori tobože o Tibaltu, a stvarno misli na Romea koji je žalosti zato što nije s njom.)

*99 To jest, da se osveta ostavi njoj, pa da se tako nikakvo zlo ne desi Romeu.)

jednom čoveku u Mantovi, gde taj
izgnani begunac boravi. da mu da
osobit napitak koji će ga smesta
otpratiti u društvo Tibaltu.

A onda. nadam se. bićeš zadovoljna.

JULIJA

S Romeom zbilja nikad neću biti
zadovoljna sve dok ne vidim ga ja
- mrtva100 - duša mi je, u bolu za mojim
rođakom, tako... Majko, ako samo
nađeš čoveka da otrov odnese,
ja ću ga tako spraviti da pošlje
Romea u miran san. Kako mi srce
mrzi kada se to ime pomene,
a ja ne mogu otići do njega,
da ljubav prema rođaku iskalim
na telu onoga koji ga ubio.

GROFICA KAPULET

Nađi ti sredstvo, a ja ću čoveka.
A sad da ti kažem i radosnu vest.

JULIJA

Radost dobro dođe u tužno vreme to.

Kakva je to vest, majko, molim te?

GROFICA KAPULET

Pa, eto, dete, ti imaš brižljivog

oca, koji je, da bi te izvuko

iz potištenosti, udesio dan

nenadne radosti, kome se ti nisi

nadala niti sam ja ga očekivala.

JULIJA

U srećan čas, majko! koji je to dan?

(100 Julija namerno ostavlja nejasnim da li se "mrtva" odnosi na Romea ili njenu dušu.)

GROFICA KAPULET

Dete moje. u četvrtak zorom.

otmeni, mladi, plemeniti vitez,

grof Paris će u crkvi svetog Petra

uzeti te za srećnu nevestu.

JULIJA

Crkve mi svetog Petra i samoga

Petra, ja mu neću postati

nevesta srećna. Čudi me žurba ta,

da se ja moram venčati još pre

no što me isprosi moj budući muž.

Molim te, majko, reci ocu mom

i gospodaru da ja neću još
da se udajem; a kad budem htela,
kunem se: pre ću poći za Romea,
koga znaš da mrzim, nego za Parisa.

Čudna vest, zbilja!

GROFICA KAPULET

Evo ti dolazi otac; kaži njemu,
pa ćeš videti kako će primiti.

(Ulaze Kapulet i dadilja.)

KAPULET

Kad sunce zađe, vazduh pušta rosu,
a kad zađe sunce mom šuračiću,
lije prava kiša.

Šta je, ti česma-devojko?¹⁰¹ Zar još
u suzama? Dokle će taj pljusak?
Ti svojim majušnim telom oličavaš
barku, more, vetar; jer tvoje su oči,
što nazivam morem, jednako u plimi
i oseci suza; telo ti je barka
što jedri slanim talasima; tvoji
uzdasi vetrovi što besne sa tvojim
suzama, i oni zajedno će s njima.

*101 U Šekspirovo vreme česme su se u Londonu često pravile u obliku ljudskog bića. ako ne nastupi nenadno zatišje, prevrnuti burom bacano ti telo.)

Šta je, ženo, jesi li joj našu

odluku rekla?

GROFICA KAPULET

Jesam, gospodaru;

al' ona neće, i zahvaljuje se.

Kam' da se s grobom venčala budala!

KAPULET

Polako, čekaj da razumem, ženo.

Kako? Ona neće? Zar nije zahvalna?

Zar se ne ponosi? Zar se ta ništica

ne smatra srećnom što smo joj pronašli

za muža tako odličnog plemića?

JULIJA

Nisam ponosna, al' sam vam zahvalna.

Ponosna ne mogu nikad biti onim

što mrzim, ali hvala i na mržnji

kad potiče iz ljubavi.

KAPULET

Kako,

kako! Kako, kako, gospođice

cepidlačice? Šta je to: ponosna,

a nisi ponosna; zahvalna. a opet

nezahvalna si, krasna gospođice!

Niti mi se ponosi ponosom,

niti mi se hvali zahvalnošću,
već otimari te lepe udove
za četvrtak, da ideš s Parisom
u crkvu svetog Petra, ili ću te
u kavezu odvući.¹⁰² Idi mi s očiju!
žabljebledi stvore! Ništavilo!
Lutko voštana lika! Odlazi!

*¹⁰² Tako su iza vešala vukli izdajnike.)

GROFICA KAPULET

Pfuj! sramota! Šta, jesi li luda?¹⁰³

JULIJA

(klekne)

Dobri moj oče, klečeći te molim
da striljivo saslušáš mi reč.

KAPULET

Na vešala s tobom, balavice!

Neposlušna nevaljalice ti!

Kažem ti samo: da budeš u crkvi
u četvrtak, ili da nikada više
ne pogledáš me u lice! Ne govori,
ni reči više! Mene svrbi dlan.

Ženo, mislili smo da smo krnje sreće,
jer nam je bog dao to jedino dete;
a sad vidim da je i to jedno mnogo

i da je ono prokletstvo za nas.

Skloni mi se s očiju, bezočnice!

DADILJA

Nebeski bog joj blagoslova dao!

Za osudu ste, gospodaru, što je
grдите.

KAPULET

Zašto, gospođo mudrice?

Jezik za zube vajna sveznalice.

Brljaj sa tvojim torokušama, marš!

DADILJA

Ne govorim ništa ružno.

*103 Iz originala se ne vidi da li se grofica Kapulet obraća mužu ili kćeri. Ali mi, kao i neki drugi, smatramo da se ona obraća kćeri, i da su i otac i mati protiv Julije. Tako smo i preveli ovaj stih. Jedino je dadilja na Julijinoj strani; ali se i ona uskoro okreće protiv nje.

KAPULET

O, tornjaj se!

DADILJA

Zar se ne sme govoriti?

KAPULET

Ćuti,

gundava budalo! Pričaj svoju mudrost

nad činijama tvojih suruntija;

ovde nam ona nije potrebna.

GROFICA KAPULET

Suviše si ljutit.104

KAPULET

Božje mi nafore

to je da čovek poludi! Danju, noću.
pri poslu, i u igri, sam u društvu, ja sam

brinuo da je što bolje udomim.

A sad, kad sam joj našao viteza
plemenita roda, imućnoga, mladog,
otmenog, prepunog izvrsnih vrlina,

i lepog kako se zamisliti može,

sad ta plačljiva lutka, luda, slini,

i u trenutku kad joj sreća nudi

tako divno blago, ona odgovara:

"Ne udaje mi se, ne mogu da volim;

suviše sam mlada, molim te oprosti."

Ali, ako nećeš da se udaš, onda

ja ću se tebe oprostiti - pasi

kuda ti drago; u mom domu nećeš

živeti. Razmisli. Nisam navikao

da se šalim. Četvrtak je blizu.

Ruku na srce, pa se urazumi.

Ako si moja, daću te za svog

prijatelja; ako nisi, obesi se,

prosi. gladuj, umri na ulici.

*104 Grofica Kapulet je revnosnija u odbrani dadilje nego svoje kćeri.)

jer, duše mi, neću te priznati
za svoju, niti ćeš naslediti pare
od mene. Veruj i dobro promisli.

Ono što rekoh oporeći neću.

(Ode.)

JULIJA

Zar u oblacima nema samilosti
da sagleda do dna u moj crni jad?
Ne odbacuj me, mila majko moja!
Odgodi tu svadbu za jedan mesec, jednu
nedelju, ili, ako nećeš to,
spremi mi bračnu postelju u onoj
grobnici tamnoj gde Tibalt počiva.

GROFICA KAPULET

Ne govori meni, jer ti neću reč
odgovoriti. Radi kako znaš.

Ja sam sa tobom svršila.

(Ode.)

JULIJA

O bože!

- Dado, kako se to sprečiti može?

Moj muž je na zemlji, zavet moj na nebu;
kako da se zavet taj na zemlju vrati,

osem da ga muž moj, napustivši nju,
pošlje meni s neba?¹⁰⁵ Savetuj me, teši.

Vaj, kad samo nebo takve zamke pravi
protiv slabog stvora kao što sam ja!

Šta ti kažeš? Zar nemaš za mene
ni reč radosti, utehu neku, dado?

DADILJA

Evo ti, duše mi. Romeo je prognan,
i kladim se u ceo svet za ništa,

*¹⁰⁵ Moj zavet mome mužu zapisan je na nebu; zato nisam slobodna da se udam ni za koga drugog sem ako mi
moj muž, posle svoje smrti ne pošalje s neba oslobođenje od mog zaveta.

da ne sme da se vrati i polaže

pravo na tebe. a ako i dođe,

on će to morati da uradi krišom.

Pa pošto je slučaj takav kao što je,

mislim najbolje je da pođeš za grofa.

O, to je divan gospodin zaista!

Romeo je spram njega pačavra.

Orao, gospo. nema to zeleno,

to brzo, to lepo oko kao Paris.

Prokleta da sam ako ne mislim

da si srećna s ovim drugim brakom, jer je

bolji od prvog; ali i da nije,

tvoj prvi je mrtav, ili kao mrtav,

jer Romeo je tamo, ti ga nemaš.

JULIJA

Govoriš od srca?

DADILJA

Od srca i duše,

il' nekaje oboje prokleta.

JULIJA

Amin.

DADILJA

Šta?

JULIJA

Divnu si utehu mi dala.

Idi i reci majci mojoj da sam

otišla ćeliji oca Lavrentija,

da se ispovedim i da mi se greh

oprosti što sam oca uvredila.

DADILJA

Hoću, hoću, to pametno činiš.

(Odlazi.)

JULIJA

Stara prokletinjo! Paklena veštice!

Je l' veći greh što me uči verolomstvu

što mi kudi gospodara mog

jezikom istim kojim ga je već

hiljadama puta kovala u zvezde?

Idi, savetnice! Ti i moje srce
prijatelji više niste. A ja idem
monahu, da čujem i njegove reči.

Ako sve izda, smrt će da izleči.

(Odlazi.)

ČETVRTI ČIN

SCENA PRVA

Verona. Ćelija monaha Lavrentija.

(Ulazi monah Lavrentije i Paris.)

MONAH

U četvrtak? Rok je vrlo kratak, grofe.

PARIS

Moj tast Kapulet tako hoće, a ja
nisam sklon da mu usporavam žurbu.

MONAH

Kažeš da ne znaš šta devojka misli?

Neravan put je to; ja ga ne marim.

PARIS

Onda preterano oplakuje smrt

Tibaltovu, stoga sam joj malo

govorio o ljubavi, jer se

u domu suza Venera ne smeši.

Njen otac, opet, smatra to opasnim
što se ona toliko predaje
tuzi, te mudro žuri sa tom svadbom,
da zaustavi poplavu njenih suza,
koja je suviše guši kad je sama,
a društvom će se moći otkloniti.
Sad znaš i razlog te žurbe.

MONAH (za sebe)

Voleo bih
da ne znam što je treba usporiti.

- Gle, gospodine, gospa dolazi
u moju ćeliju.

(Ulazi Julija.)

PARIS

U dobri čas, gospo
i ženo moja.

JULIJA

To, gospodine,
može biti kad mognem biti žena.

PARIS

To "može biti" mora biti, draga,
u četvrtak.

JULIJA

Što mora biti, biće.

MONAH

To je istina.

PARIS

Dolaziš li sad
na ispovest ocu?

JULIJA

Odgovoriti
na to, bila bi ispovest pred tobom.

PARIS

Priznaj mu da me voliš.

JULIJA

Priznaću ti
da volim njega.

135

PARIS

I njemu ćeš, znam,
reći da voliš mene.

JULIJA

Ako to
učinim, imaće veću vrednost još,
jer je rečeno iza vaših leđa,
a ne u lice.

PARIS

Jadna dušo moja,
tvoje su lice nagrdile suze.

JULIJA

Malu su pobedu zadobile tim,
jer dovoljno ružno bilo je i pre.

PARIS

Tom izjavom ga ružiš više još
no samim suzama.

JULIJA

Gospodine, nije
kleveta ono što je istina;
a što rekoh, sebi u lice sam rekla.

PARIS

Tvoje je lice moje, a ti si ga
oklevetala.

JULIJA

Može biti jesam,
jer nije moje.106 - Imaš li vremena,
sveti oče, il' da dođem o večernju?

106 Skriveno značnije je: možda sam ga oklevetala time
što sam ga nazvala svojim, jer ono, kao i sve moje biće, pripa-
da Romeu.

MONAH

Sad mi je vreme zgodno, setna kćeri.

Grofe, moramo vas zamoliti da nas
ostavite same.

PARIS

O, ne dao bog
da bih ometao taj pobožni čin!
Julija, dakle, rano u četvrtak
probudiću te; a do tada zbogom,
i čuvaj ovaj sveti poljubac.

(Poljubi je i ode.)

JULIJA

Zatvori vrata i zaplači sa mnom -
nema nade, nema leka, ni pomoći.

MONAH

O, Julija, ja već poznajem tvoj jad,
i muku mučim da izlaza nađem.
Čujem da se u četvrtak moraš
neodložno venčati s tim grofom.

JULIJA

Ne reci mi, oče, da si čuo to,
ako mi ne kažeš kako ću da sprečim.
Ako tvoja mudrost ne može pomoći,
nazovi mudrom moju odluku,
pa će mi smesta ovaj nož¹⁰⁷ pomoći.
Bog spoji moje srce s Romeovim,

a ti naše ruke. I pre no ta ruka,
koju si vezao s Romeovom ti,
posluži za jemstvo drugog braka; pre
no što mi se verno srce okrene
u izdajničkoj pobuni drugome,
oboje¹⁰⁸ će ovaj pogubiti nož.
Zato iz iskustva svog dugog života
daj mi neki savet odmah; ili, gle,

*107 U Šekspirovo doba dame su ponekad nosile nož o pojasu.

*108 I ruke i srce.

svirepi će ovaj presuditi nož
i meni i mojoj patnji, i rešiti
to čemu ni prevlast tvoje starosti
ni veština tvoja ne mogu da nađu
časnoga izlaza. Ne odugovlači.
Ako mi tvoja reč ne pruži lek,
želim da sada okončam svoj vek.

MONAH

Stoj, kćeri! Nazirem neku nadu još.

Podvig je za to očajan ko ono
Što bismo hteli da sprečimo sad.
Kad imaš snage da se pre ubiješ
nego da se udaš za grofa Parisa,

onda ćeš, verujem, hteti da preduzmeš
nešto slično smrti, da otkloniš sram,
i da ćeš se ukoštac uhvatiti
sa samom smrću, da bi spasla čast.
Eto, ako smeš to, daću ti i lek.

JULIJA

O reci, pa ću pre no što se udam
za Parisa skočiti sa vrha
ma koje kule, il' ću ići drumovima
po kojima pljačkaju hajduci;
il' ako hoćeš, reci da se krijem
međ zmije, veži me lancem s medvedima
razbesnelim; noću u mrtvačnicu sakrij,
punu kostura što klopoću, punu
smradnih golenica i lobanja što se
žute i keze; il' reci da siđem
u kakvu raku novoiskopanu
i s mrtvacem u pokrov legnem njegov
- drhtala sam nekad kad slušah o tom -
pa ću bez straha učiniti sve
ne oklevajući, da bih ostala
neokaljana žena muža svog.

MONAH

Onda dobro. Idi kući vesela.

Pristani da se venčaš sa Parisom.

Sutra je sredi. Sutra nanoć pazi
da legneš sama; dadilju ne puštaj
da u tvojoj sobi provede tu noć.

Bočicu ovu uzmi, pa kad legneš
u postelju. ispij čist napitak taj,
i odmah će ti kroz vene poteći
sok što te hladi i uspavljuje;

bilo će preseći svoj prirodni tok
i stati; ni toplota niti dah

odavati neće da si živa još;

ružičice sa tvojih usana, obraza

svenuće tada u pepeo siv;

očni ti kapci sklopiće se kao

kada smrt zatvara dan života. Svaki

deo tela, lišen moći kretanja,

ukočen, hladan i tvrd, izgledaće

kao smrt; i u toj pozajmljenoj slici

uvele smrti ti ćeš ostati

četrdeset i dva sata, a tada ćeš

probuditi se ko iz slatkog sna.

Kad zaručnik zorom dođe da te budi,

ti ćeš na postelji ležati ko mrtva.

Zatim će te, po običaju zemlje,

na nosilima, u najlepšem ruhu,
otkrivena lica¹⁰⁹ preneti u staru
zasvođenu grobnicu gde leži
sav upokojeni Kapuletov rod.
Romeo će, dok se ne probudiš ti,
iz moga pisma saznati naš plan
i doći ovamo, pa ćemo on i ja
sačekati da se probudiš, i te
noći on će te odvesti u Mantovu.
Ovo će te spasti od srama što preti,
ako nestalnost ili ženski strah
ne budu mogli hrabrost ti uzeti.

JULIJA

O, daj mi. daj mi! O strahu ne govori.

*¹⁰⁹ U Italiji bio je običaj da se mrtvac nosi u grob u prazničnom odelu i nepokrivena lica.

monah

Evo. A sad idi! Pa da si mi srećna
i jaka u svojoj odluci. Hitno ću
poslati jednog monaha sa pismom
tvom mužu.

JULIJA

Ljubavi, snage mi podari,
a snaga će pomoć. Zbogom, oče stari.

(Odlaze.)

SCENA DRUGA

Verona. Dvorana u Kapuletovom domu.

(Ulaze Kapulet, grofica Kapulet, dadilja
i dve-tri sluge.)

KAPULET (dajući spisak)

Pozovi ove goste koji su tu zapisani.

(Sluga izlazi. Drugom služi.)

Momče, idi i najmi dvadeset dobrih kuvara.

SLUGA

Nećete dobiti ni jednog rđavog, gospodaru; jer ću is-
pitati da li mogu lizati svoje prste.

KAPULET

A čemu to ispitivanje?

SLUGA

Pa. gospodaru, rđav je kuvar koji ne može da liže svo-
je prste; zato neću dovesti onoga što ne liže prste.¹¹⁰

KAPULET

Idi sad.

*110 Ondašnja poslovice kaže: "Rđav kuvar ne liže svoje prste." Kuvar koji to ne čini. nije uveren u izvrsnog svojih jela.

(Sluga odlazi.)

Vreme je kratko: bićemo nespremni

dovoljno. Šta je, je li moja kći

otišla ocu Lavrentiju?

DADILJA

Jeste.

KAPULET

Dobro; može biti da će on uspeti
da utiče na nju. Lakomisljena je
i samovoljna.

(Dolazi Julija.)

DADILJA

Gle, evo je vesele s ispovesti.

KAPULET

Tvrdo glavice, gde si se skitala?

JULIJA

Tamo gde naučih da pokajem greh
neposlušnog protivljenja tebi
i naredbama tvojim, gde mi sveti
Lavrentije reče da padnem ničice
pred tobom i da te ovako zamolim
za oprostaj.

(Pada ničice.)

Oprosti, preklinjem te!

Od sada ću te slušati u svemu.

KAPULET

Pošaljite po grofa; kažite mu to.

Hoću da se sutra¹¹¹ zaveže taj čvor.

111 Sutra, tj. u sredu, pre četvrtka koji je Kapulet ranije
odredio za svadbeni dan. Julija se brzo i bez ikakve napomene
prilagodi toj promeni plana.

JULIJA

Srela sam mladog grofa u ćeliji
i ukazala mu svaku dužnu ljubav,
ne prelazeći granice smernosti.

KAPULET

To mi je milo; to je dobro. Ustaj.
Ovo je kako treba. Šta sam ono
hteo za grofa:112 ah, da, idi, kažem,
i dovedi ga ovamo. Bogami,
tome čestitom svetom monahu
sav naš grad je zahvalan veoma.

JULIJA

Dado, hoćeš li sad sa mnom u sobu,
da mi pomogneš da izaberem
nakit koji će biti najprikladniji
da stavim sutra.

GROFICA KAPULET

Ne, nemojte pre
četvrtka; ima još dosta vremena.

KAPULET

Idi s njom, dadiljo, idi; sutra ćemo

U crkvu.

(Dadilja ode s Julijom.)

GROFICA KAPULET

Nećemo biti snabdeveni.

Blizu je noć.

KAPULET

Ne brini, ja ću se

rastrčati, i sve će biti dobro,

jemčim ti, ženo. Idi Juliji,

pomozi joj da se opremi. Ja neću

u postelju noćas. Ostav'te me samog.

*112 Kanuletov stari mozak je zaboravan.

Biću domaćica i ja jedan dan.

- Hej! - Svi se razišli. Onda moram sam

Parisu, da ga za sutra pripremim.

Srce mi je čudno lako kad se ta

jogunica opametila.

(Odlaze.)

SCENA TREĆA

Kapuletov dom. Julijina soba: u pozadini postelja sa zavesama.

(Ulaze Julija i dadilja.)

JULIJA

Da, to je najlepša haljina; al' dobra

dado, ostavi me, molim te, noćas samu,

jer su mi mnoge molitve potrebne
da ganem nebo da mi se osmehne
na moje stanje koje je, to znaš,
nečisto i puno greha.

(Ulazi grofica Kapulet.)

GROFICA KAPULET

Jeste li vredne?

Treba li da vam pomognem?

JULIJA

Ne, majko.

Sve smo odabrale što je potrebno
i prikladno za svečanost sutra.
Pa te molim da sad sama ostanem,
a da neka bude noćas s tobom,
jer znam, zbog nenadne žurbe ćete te
imati puno posla.

GROFICA KAPULET

Laku noć.

Lezi, odmaraj se, to ti je potrebno.

(Grofica Kapulet odlazi s dadiljom.)

JULIJA

Zbogom! Bog zna kad ćemo se opet
videti. Neku jezu. nesvesticu
stvara mi strah što struji mi kroz vene

i gotovo mrzne toplotu života.

Zvaću ih natrag da me smire. Dado! -

Al' šta bi ona učinila ovde?

Ulogu ću svoju odigrati sama.

Bočice, hodi!

A ako taj napitak nema dejstva?

Hoću li se onda sutra venčati?

Ne, ne! Ovo će sprečiti. Lezi tu.

(Stavlja nož ispod jastuka.)

A šta ako je to otrov što monah

lukavo spremi da mi bude smrt,

da njega ovaj ne beščasti brak,

jer me je ranije venčao s Romeom?

Bojim se da jeste; al' mislim da nije,

jer je on uvek pravi svetac bio.¹¹³

Pa ipak, ako se, kad budem ležala

u grobnici, probudim pre nego

Romeo dođe da me oslobodi?

Da strahote! Zar se neću ugušiti

u grobnici u čiju gadnu čeljust

zdrav vazduh nikad ne uđe, i umreti

pre nego što mi moj Romeo dođe?

Ili, ako živim, zar nije moguće

da na užasan prizor smrti, noći,

zbog stravičnosti mesta u toj staroj,
zasvođenoj katakombi, gde se
već vekovima gomilaju kosti
sahranjenih predaka mi svih;
gde krvav Tibalt odskora pogreben
trunući leži u pokrovu svom;

*113 Posle ovog stiha neki urednici dodaju i stih: "Neću da gajim takvu zlu misao."

gde, kako kažu. u neko doba noći
dolaze duhovi - vaj, avaj, zar nije
mogućno da ću. probuđena rano,
zbog gnusnog smrada, krikova ko krik
mandragore kad je čupaju iz zemlje,¹¹⁴
na koji živi smrtnici polude, -
da ću, probuđena. šenuti pameću
i, okružena strahotama svim,
mahnito se igrati kostima
predaka svojih i unakaženom
Tibaltu skinuti pokrov, i u tom
besnilu koščurdom kakvoga velikog
rođaka, ko tojagom, rascopati svoj
očajni mozak? - Gle, kao da vidim
duh rođaka svoga gde traži Romea
koji mu vrhom mača probi telo;
stoj, Tibalte, stani! Romeo, evo me,

idem ti! Ovo ja napijam tebi.

(Pada na postelju iza zavese.)

SCENA ČETVRTA

Dvorana u Kapuletovom domu.

(Ulaze grofica Kapulet i dadilja s travama.)

GROFICA KAPULET

Uzmi ove ključeve i donesi još začina.

DADILJA

Traže vam urme i dunje u kujni.

(Ulazi Kapulet.)

*114 Mandragora je otrovna biljka za koju se, zbog njenog račvastog korena, smatralo da liči na ljudsko biće i da može osećati bol. Verovalo se da mandragora jauče kad je čupaju iz zemlje, i da su njeni krici tako strašni da onaj ko ih čuje poludi ili umre. Takođe se verovalo da ona niče iz tela pogubljenih i sahranjenih zločinaca.

KAPULET

Brzo, brzo. brzo! drugi su petli već.

Na jutrenje je zvonilo; tri je sata.

Postaraj se za pite i kolače,
dobra Angelika, ne gledaj na trošak.

DADILJA

Idi ti, ženski Petko, u postelju.

Još ćeš se, vere mi, razboleti sutra
zbog nespavanja noćasnog.

KAPULET

Koješta.

Za manju stvar sam budan bio pre

po svu noć, pa se nisam razboleo.

GROFICA KAPULET

Da, u svoje vreme lovio si žene,
a sad ti ja ne dam da ne spavaš za to.

(Izlazi žurno sa dadiljom.)

KAPULET

Ljubomorna je, ljubomorna.
(Ulaze tri-četiri sluge sa ražnjevima,
cepanicama i kotaricama.)

Šta je

to, momče?

PRVI SLUGA

Za kuvare stvari, gospodine,
al' šta su ne znam.

KAPULET

Požuri, požuri,

(Prvi sluga ode.)

Momče, donesi suvlje cepanice.
Zovi Petra, on će ti pokazati gde su.

DRUGI SLUGA

Nisam, gospodine, takva cepanica
da ne znam gde su cepanice. Petra
ne trudite za to.

KAPULET

Mise mi, dobro si
rekao, veso si ugursuz, i nisi
tako neotesan.
(Drugi sluga odlazi.)
Vere mi, već je dan.
Grof će sad stići s muzikom, tako je
rekao.

(Muzika spolja.)
Čujem ga, tu je. Hej, dadiljo!
Ženo! Hej, dadiljo, gde si?
(Ulazi dadilja.)
Idi brzo,
probudi Juliju; namesti je lepo,
ja idem da ćaskam s Parisom. Požuri,
požuri! Mladoženja došao je već.

Brzo, kažem.

(Odlaze.)

SCENA PETA

Julijina soba. Zaveses navučene oko postelje.

(Ulazi dadilja.)

DADILJA

Gospo! Hej, gospo! Julija! Dubokim
snom spava, duše mi. Hej, jagnješce moje!
Gospođo! Ah, ti lenjivice! Hej,

ljubavi, čuješ li? Gospo! srce moje!

Hej, mlado! Šta, ni reči? Sad koristiš

svaki trenutak da se naspavaš

za nedelju dana; jer će, znam ja to,

iduće noći grof Paris svoj mir

žrtvovati da tebi mira ne da.

Prosti, bože! Amin! Kako čvrsto spava!

Moram je buditi. Gospo, gospo, gospo!

Nek' te grof zatekne u postelji, pa ćeš

od straha odmah skočiti, vere mi!

Što se ne budi?

(Razgrće zavese.)

Šta, obukla se

i namestila, pa opet legla? Moram

da te probudim. Gospo, gospo, gospo!

(Drmusa je.)

Avaj, avaj! U pomoć, u pomoć!

Gospođa je mrtva! Da nesrećna dana!

Što sam se rodila! Rakije malo, hej!

Gospodaru! Gospo moja!

(Ulazi grofica Kapulet.)

GROFICA KAPULET

Šta je,

kakva je to vika?

DADILJA

O, da tužna dana!!

GROFICA KAPULET

Šta je?

DADILJA

Pogle, pogle! O kobnoga dana

GROFICA KAPULET

Avaj meni, avaj! Čedo, moj živote!

Oživi, pogledaj, ili ću i ja

umreti s tobom! U pomoć, u pomoć!

Zovi pomoć.

(Ulazi Kapulet.)

KAPULET

Sram vas bilo, zašto vi

ne izvodite Juliju? Njen muž

došao je.

DADILJA

Mrtva je, umrla;

mrtva je, kuku, lele!

GROFICA KAPULET

Teško meni,

ona je mrtva, mrtva, mrtva!

KAPULET

Ah,

da je vidim. Svršeno je! Hladna!

Krv joj je stala, telo ukočeno.

Život i ove usne su se davno
rastali; na njoj smrt ko preran mraz
na najlepšem cvetu poljane počiva.

DADILJA

O, tužna dana!

GROFICA KAPULET

O, bolnoga časa!

KAPULET

Smrt što je uze da tugujem za njom,
zaveza mi jezik i oduze reč.

(Ulazi monah Lavrentije i Paris sa sviračima.)

LAVRENTIJE

Je li mlada spremna da pođe u crkvu?

KAPULET

Spremna je da ide al' da se ne vrati.

O, zete, uoči tvog dana venčanja
smrt je s tvojom ženom u postelju legla.

Eto je - uveo cvet obljubljen smrću.

Smrt je zet moj, smrt mi je naslednik,
ona se sa mojom kćerkom venčala!

Umreću i njoj ostaviti sve;

život, blago moje, njezino je sve.

PARIS

Dugo sam žudio da vidim lik toga
jutra, pa zar takav prizor da mi da?

GROFICA KAPULET

Prokleti, kobni, čemerni, mrski dane!

Najnesrećniji čase što je vreme
videlo na ovom trudnom, večnom putu!

Jedinče jadno, jadno čedo milo,
jedinu radost i utehu moju
svirepa smrt mi otrže s očiju!

DADILJA

O. jade! O, bolni, bolni, bolni dane.115

Najtužniji, najbolniji dane
što ikad videh! Dane, dane, dane,
o, mrski dane! Crnjeg dana nije
bilo. O, bolni dane, bolni dane!

PARIS

Prevaren, unesrećen, razveden, uvređen,

ubijen! Odvratna smrti, ti si me
prevarila, svirepo dotukla.

- Ljubavi! Živote! Ne živote, već

ljubavi u smrti!

KAPULET

Prezren omrznut,

potlačen, mučan, ubijen! O, kobno
vreme, što si došlo da ubiješ sad,
da ubiješ našu svetkovinu?
Dete, dete! Moja dušo, a ne čedo!

*115 Ovim govorom Šekspir se verovatno podsmeva onda-
šnjem engleskom prevodu Seneke.

Mrtva si, kćeri; mrtvo je čedo moje,
a s njim i moja radost sahranjena!

MONAH

Umirite se, neka vas je stid!
Lek tuzi nije u tim vapajima.
Nebo i vi ste imali svoj deo
u toj lepoj devi; sad nebo ima sve,
i za devojkicu je tako najbolje.
Vaš deo¹¹⁶ od nje niste mogli spasti,
a nebo svoj¹¹⁷ čuva u večnom životu.
Najveća vam želja njen napredak beše,
uzdignuće njeno beše vaše nebo;
pa zašto plačete sad kada se ona
uzdigla iznad oblaka visoko
ko samo nebo? O, vi svoju kćer
rđavo volite kada ludujete,
iako vidite da je dobro njoj.

Bolje je udata ona koja mlada
u braku umre no ona što dugo
u braku poživi. Obrišite suze,
ruzmarinom¹¹⁸ lepim obaspite leš,
i po običaju u najboljem ruhu
njenom u crkvu odnes'te je sad.
Mada su prirodne te žalosti velje,
suze prirode su razumu veselje.

KAPULET

Sve što smo spremili za svadbu nek' sad
pogrebu crnom posluži; sve svirke
nek' se u tužni preobrazе zvuk
zvona, svadbeni pir u setnu daću.
Svečane pesme biće tužbalice,
venčani venci kovčeg će da krase,
i sve će sebi biti suprotno.

*116 Telo.

*117 Svoj deo, dušu.

*118 Ruzmarin je upotrebljavan, kao simbol sećanja, i za po-
grebe i za venčanja.

MONAH

Hajte, gospodine; i vi. gospođo;
i vi, gospodine Parise. SprehGte se
da do groba legti otpratite leš.

Zbog nekog zla nebo mršti se na vas;

ne ljutite ga. slušajte mu glas.

(Izlaze svi - sem dadijve i svirača - pošto nrvo bace

ruzmarin pa Juliju i zagrupu zavesu.)

PRVI SVIRAČ

Možemo zaista zadenuti za pojas svirale pa poći

odavde.

DADILJA

Ah, čestiti. dobri ljudi, idite,

idite odavde. I sami vidite

da je ovo tužan slučaj.

PRVI SVIRAČ

Da, zacelo, slučaj se sasvim izmenio.

(Dadilja odlazi. Ulazi Petar.)

PETAR

Svirači, o, svirači, "Veselo srce",119 "Veselo srce!"

Ako ste radi da poživim, svirajte mi "Veselo srce".

PRVI SVIRAČ

Zašto "Veselo srce"?

PETAR

O, svirači, zato jer moje srce svira "Srce mi je pu-
no bola".120 Svirajte mi nešto veselo, da me utešite.

PRVI SVIRAČ

Nismo za veselje; nije vreme za sviranje.

*114 Ta se pesma pevala u Šeksiirovo vreme; arija je i sad
sačuvana, ali su reči zaboravljeni.

*120 "Srce mi je puno bola". to je priisv u ondašnjoj omi-
ljenoj Baladi o dvoje dragih.

PETAR

Nećete?

PRVI SVIRAČ

Nećemo.

PETAR

Onda ćete od mene dobiti nešto žestoko.

PRVI SVIRAČ

Šta ćemo dobiti?

PETAR

Novac ne, vere mi, nego rugalicu. Nazvaću vas pevcem.

PRVI SVIRAČ

A ja ću tebe nazvati slugeranjom.

PETAR

A ja ću ti dobovati slugeranjinom batinom po ćupi.

Ne trpim ja ničiji bezobrazluk. Odsviraću ti batinom
po ćupi celo do, re, mi, fa, sol, la, si. Shvataš li me1

PRVI SVIRAČ

Shvataj ti mene: svaka batina ima dva kraja.

DRUGI SVIRAČ

Kako bi bilo da se maneš batine, a prihvatiš dose-

tljivosti?

PETAR

Onda ću vas ošinuti dosetljivošću. Izlupaću vas i

bez batine. Odgovorite mi ljudski:

"Kad srce rani dubok jad,

na dušu bol se slaže,

srebrni zvuk nam muzike tad..."

Dede, zašto "srebrni zvuk"? Zašto "srebrni zvuk

muzike"? Šta ti veliš na to, Mito žico?

PRVI SVIRAČ

Pa zato, gospodine, što srebro ima prijatan zvuk.

PETAR

Dobro! A šta kažeš ti, Tamburiću?

DRUGI SVIRAČ

Ja kažem „srebrni zvuk" zato što svirači sviraju

za srebro.

PETAR

I to je dobro! A šta misliš ti, Gudaliću?

TREĆI SVIRAČ

Vere mi, ne znam šta da mislim.

PETAR

O, oprosti! Ti si pevač; ti pevaš, a ne misliš.

Odgovoriću ja umesto tebe. Kaže se "srebrni zvuk muzike" zato što se sviračima ne plaća zlatom za nji-

hovo sviranje. "Srebrni zvuk nam tad
utehom pomaže."

(Odlazi.)

PRVI SVIRAČ

Kakvo je ovo drsko spadalo!

DRUGI SVIRAČ

Neka ga đavo nosi! Hajdemo u dvoranu da sačekamo
ožalošćene i ostanemo na daći.

(Odu.)

PETI ČIN

SCENA PRVA

Mantova. Ulica.

(Ulazi Romeo.)

ROMEO

Ako se može pokloniti vera
istinitosti laskavoga sna,
moj san preskazuje blisku, dobru vest.

Gospodarica grudi¹²¹ mi vesela
na ovom prestolu,¹²² i po ceo dan
čudno nadahnuće uzdiže mi duh
mislina bodrim. Sanjah da mi žena
dođe i nađe me mrtvog, - čudan san

u kome mrtvac misli! - i udahnu
u moja usta takav dah da smesta
oživeh opet i postadoh car.

Ah, kako li je slatka ljubav tek,
kad nas njene senke obasipaju srećom!

(Ulazi Valtazar.)

Vesti iz Verone! Valtazare, šta je
novo? Nosiš li mi pismo od monaha?
Kako moja gospa? Je l' mi otac zdrav?

I moja Julija? Opet pitam to,
jer kad je njoj dobro, ništa nije zlo.

*121 Gospodarica grudi je ljubav.

*122 Presto je srce.

VALTAZAR

Ona je dobro, te ništa nije zlo.
Telo joj počiva u staroj grobnici
Kapuletovih, a besmrtni deo
njen s anđelima živi. Video sam
kad je položiše u predački grob,
i odmah požurih da vam javim to.
Oprostite što doneh tužnu vest,
al', vi ste mi tako u dužnost stavili.

ROMEO

Je l' tako? Onda vam ja prkosim, zvezde.123

Ti znaš moj stan. Donesi mastila
i hartije, i najmi brze konje;
odlazim odavde noćas.

VALTAZAR

Preklinjem vas,
gospodaru, imajte strpljenja.
Bledi ste, vaš divlji pogled preskazuje
nesreću.

ROMEO

Varaš se. Ostavi me samo
i učini što sam ti rekao.

Zar nemaš za mene pismo od monaha?

VALTAZAR

Ne, gospodaru dobri.

ROMEO

No, svejedno. -

Idi i najmi konje; ja ću sad.

(Valtazar odlazi.)

Julija, noćas ću s tobom ležati.

Samo da razmislim kako. O, nesrećo,

123 Pošto mu se veće zlo ne može desiti od ovoga što je
čuo, Romeo, u svom očajanju, izaziva vasionu da mu učini sve
što može najgore.

brzo li ulaziš u misli očajnika!

Sećam se jednog apotekara;
stanuje tu negde; nedavno ga videh;
dronjav, kosmatih obrva je skupljo
lekovite trave. Izgledaše mršav,
sama kost i koža. U bednom dućanu
visi mu kornjača, ispunjen krokodil
i kože nekih nakaradnih riba.

Na policama prosjačka gomila
kutija praznih, zeleni zemljani
lonci, mehuri, plesnivo semenje,
parčad kanapa, ružini listići
presovani, a sve u nekakvom redu
utiska radi. Kad videh taj jad,
rekoh samom sebi: "Ako bi nekome
zatrebao otrov čija se prodaja
kažnjava smrću - on bi ga prodao".

Ta misao je bila preteča
nevolje moje, i kukavni taj
siromašak mora prodati ga meni.
Koliko se sećam, ovo mu je stan.
Praznik je, pa je dućan prosjakov
zatvoren. Hej, apotekaru, hej!

(Dolazi apotekar.)

APOTEKAR

Ko zove tako glasno?

ROMEO

Hodi amo,

čoveče. Vidim da si siromašan.

Evo, četrdeset dukata ti dajem
za dram otrova brzog dejstva što se
raširi namah kroz sve vene tako
da onaj kome je život dojadio
pada mrtav čim ga proguta, a telo
naglo mu ispusti dah kao što barut
sukne iz kobne utrobe topovske.

APOTEKAR

Ja imam takav smrtonosni otrov,
al' zakon u Mantovi nropisuje
smrt za svakoga onog što ga proda.

ROMEO

Zar se ti, go i ubog, plašiš smrti?

Na licu ti je ispisana glad.

iz očiju viri nužda, nevolja;

pleća ti terete preziranje, jad:

svet, ni zakon njegov naklonjen ti nije;

po zakonu sveta bogat biti nećeš,

zato ne sirotuj, prekrši ga, uzmi

ovo.

APOTEKAR

Uzima moje siromaštvo,
a ne moja volja.

ROMEO

Siromaštvu tvom
i plaćam, a ne tvojoj volji.

APOTEKAR (daje mu bočicu)

Saspi

to u ma koju tečnost; pa kad budeš
ispio, da imaš snagu dvaestorice,
trenutno od tog nastupiće smrt.

ROMEO

Evo ti zlato. To je otrov gori
za duše, jer vrši ubistava više
u ovom gnusnom svetu nego te
bedne smese koje ne smeš da prodaješ.
Ja prodajem otrov tebi, ne ti meni.
Zbogom; kugš hranu i podgoj se malo.

(Apotekar ode.)

Hodi, lek si srcu, a ne otrov ti,
u Julijin grob ću te poneti
i tamo najzad kao spas uzeti.

SCENA DRUGA

Verona. Ćelija monaha Lanrentija.

(Ulazi monah Jovan.)

MONAH JOVAN

Sveti franjevaĉki oĉe, brate, hej!

(Ulazi monah Lavrentije.)

LAVRENTIJE

To mora da je glas oca Jovana.

Iz Mantove dobro došao! Šta kaŹe

Romeo? Ili, ako je lisao,

daj mi pismo.

MONAH JOVAN

Prvo, hteo sam da nađem

jednog bosog brata našeg reda koji

ovde u gradu posećuje bolne,

da ide sa mnom.124 Al' kad ga pronađoh,

gradski straŹari, sumnjajući da smo

bili u kući kugom zaraŹenoj,

zapeĉate vrata i ne pustiše nas,

i tako spreĉiše moj put u Mantovu.

LAVRENTIJE

Ko je moje pismo odneo Romeu?

MONAH JOVAN

Nisam ga mogao poslati - evo ga -

ni naći glasnika da ga vratim tebi,
toliko su se plašili zaraze.

LAVRENTIJE

Da zle sudbine. Svetoga mi reda
našega, pismo nije beznačajno
i nedolazak mu može izazvati

*124 Franjevci obično putuju udvoje, da bi tako nadziravali jedan drugog.

veliku opasnost. Brate Jovane.

idi, nađi mi neku ćuskiju
i donesi mi je odmah u ćeliju.

MONAH JOVAN

Idem i doneću ti je, brate.

(Ode.)

LAVRENTIJE

Sada ću morati u grobnicu sam.

Za tri časa će se lepa Julija
probuditi i mene proklinjati
što Romeo nije izvešten o tbn.
Al, ja ću pisati opet u Mantovu,
pa dok ne dođe Romeo, nek' se ona
u ćeliji mojoj skrivena pretrpi -
živi leš jadni u mrtvaca hrpi!

(Odlazi.)

SCENA TREĆA

Verona. Groblje. Na njemu grobnica porodice Kapulet.

(Dolazi Paris i paž, noseći cveće i buktinje.)

PARIS

Daj tu buktinju. momče. Idi dalje
odavde. Ipak je ugasi, jer neću
da me iko vidi. Pod onaj tis tamo
prući se po tlu, a uvo nasloni
na rastresitu zemlju od kopanja
grobova, pa neće ničija noga tad
pristupiti groblju da je ne osetiš.
Čim čuješ da neko dolazi. ti zvizni.
Daj mi to cveće. Učini tako; idi!

PAŽ (za sebe)

Bojim se da sam na groblju ostanem
al' hrabrost svoju moram prikupiti.

(Ode.)

PARIS

Cvete, bračni odar posipam ti cvećem.
O, jada! Nad tobom kamenje i prah
koje ću svake noći kropi gi
mirisnom vodom; a kad nema nje,
suzama mojim sa pratnjom uzdača.
Za poslednju počast što odajem tebi

svake ću noći ovamo da krećem,
da plaćem i grob ti obasipam cvećem.

(Ćuje se zvižduk.)

Momće mi daje znak da neko ide.

Koja je kleta noga zalutala
ovamo noćas, da mi ometa
tužni ćin i obred verne ljubavi?
Šta, s buktinjom? O, noći, za tren
zakloni me svojim ogrtaćem ti.

(Povuće se.)

(Ulaze Romeo i Valtazar, sa buktinjom, budakom
i ćuskijom.)

ROMEO

Daj mi taj budak i tu ćuskiju.
Evo, uzmi ovo pismo. Sutra rano
postaraj se da ga predaš ocu mom.
Daj mi buktinju. Tako ti života,
udalji se, ma šta video il' ćuo,
i ne prekidaj me u delanju mom.
U ovu postelju smrti ja silazim
i zato da vidim lice moje gospe,
al' poglavito da joj s prsta skinem
dragocen prsten vaŹan za moj ćilj.
Zato se udalji. Al' ako se vratiš,

radoznao, da me ukoriš za smer
koji još imam, ja ću te u parčad
rastrgnuti svega, tako mi nebesa,
a udove gladnim grobljem razbacati.

Čas i moj smer su mahniti i divlji,
neumoljivi i puniji besa
od gladnih tigrova i bučnoga mora.

VALTAZAR

Idem, gospodaru, smetati vam neću.

ROMEO

Time ćeš mi dokazati svoje
prijateljstvo. Uzmi ovo;

(Daje mu novac.)

živi

i budi srećan. Zbogom, dobro momče.

VALTAZAR (za sebe)

Ipak ću se skriti tu negde; jer njegov
pogled me plaši, a smer zabrinjava.

(Povuče se.)¹²⁵

ROMEO

Želuče mrski, ti trbuše smrti,
što si najlepší zalogaj zemaljski
prožderao, ovako silom ću ti ja
otvoriti trule čeljusti, za inat,

sabiću ti u ždrelo hrane još.

(Počinje da otvara grobnicu.)

PARIS (za sebe)

To je osioni, prognani Montagi
što ubi rođaka moje drage, te je
lepo biće, kažu, od tuge umrlo.
A sad je došao da nanese neku
gnusnu sramotu i mrtvim telima.

Uhapsiću ga.

(Istupi napred.)

125 Valtazar se sakrije iza jednog drveta: ali dok je posma-
trao on je zadremao, te je docnije mislio da je sanjao ono što
je stvarno video.

Prestani sa tim

paklenim delom, nodlače Montagi!

Zar osveta tvoja gre dalje no smrt?126

Osuđeni nitkove. hapsim te.

Pokori se i pođi sa mnom sad,

jer moraš umreti.

ROMEO

Moram, zaista,

zato i dođoh ovamo. Moj dobri,

plemeniti mladiću, ne kušaj

jednog očajnika. Ostavi me, beži.

Pomisli na ove mrtve. nek' te oni
zastraše.¹²⁷ Ja te zaklinjem, mladiću,
ne bacaj na moju glavu novi greh
dovodeći me do besa. O, idi!
Neba mi, volim te više nego sebe,
jer naoružan protiv sebe dođoh.

Ne stoj tu, idi, živi i ispričaj
posle da ti je milost bezumnika
rekla da pobegneš.

PARIS

Prezirem tvoje zaklinjanje sve,
i hapsim te ko zločinca sad.

ROMEO

Baš hoćeš da me izazivaš? Onda
neka ti bude, dečaće!

(Bore se.)

PAŽ

O, bože, biju se; da pozovem stražu!

(Otrči.)

PARIS

O, pogubljen sam!

¹²⁶ Zar se ti svetiš Tibaltu, i pošto si ga ubio?

¹²⁷ Uzmi u obzir da te mogu napraviti jednim od ovih mrtvaca.

(Pada.)

Ako si milostiv.

otvori grob, kraj Julije me spusti.

(Umre.)

ROMEO

Vere mi, hoću. Da vidim to lice
Merkucijev rođak, otmeni grof Paris!

Šta mi je ono pričao moj momak
dok smo jahali, a moja ga duša,
uzburkana, nije ni slušala?

Trebalo je, mislim, reče, da se Paris

oženi Julijom. Ne reče li tako?

Ili sam sanjao? Ili sam ja lud
misleći da to reče, jer sam samo
čuo da nešto pomenu Juliju?

O, daj mi ruku ti što si upisan
zajedno sa mnom u knjigu zle kobi!

Sahraniću te u trijumfalan grob.

Grob? O, ne! u kulu svetilju,
mladiću pali, jer ovde počiva

Julija, čija lepota pretvara
ovaj svod u svetlu gozbenu dvoranu.
Počivaj mrtav od mrtvog pogreben.

(Stavlja Parisa u grobnicu.)

Često se kod ljudi javlja veselost
uoči smrti; tamničari to
nazivaju predsmrtna veselost.
O, kako da ovo zovem veselošću?
O, ljubavi moja, ženo moja! Smrt,
što je posisala tvoga daha med,
još nema moći nad tvojom lepotom,
nisi pobeđena; steg lepote još
rumeni se na tvojim usnama
i obrazima, zastava bleđa smrti,
još nije dignuta. Ležiš li, Tibalte,
u krvavome pokrovu svom tu?
Kakvu da ti veću dobrotu učinim
no da rukom što ti mladost pokosila
presečem mladost tvog neprijatelja?
Oprosti, rođače!¹²⁸ Ah, mila Julija,
što si još lepa? Treba li' verovati
da je zaljubljena bestelesna smrt,
i da te mršavo gnusno čudovište
drži u tami da mu budeš ti
ljubanica? Ovaj strah će večno moći
držati me pokraj tebe, da nikada
ne ostavim ovaj dvorac crne noći.
Ovde, o, ovde ostaću s crvima

dvoranima tvojim, ovde naći mir
večni, i otresti jaram kobnih zvezda
sa ovog tela umornog od sveta.
Oči, pogledajte poslednji put nju!
ruke, zagrlite nju poslednji put!
A vi usne, vrata daha, stav'te sad
poljupcem čistim trajan pečat svoj
na večnu pogodbu s nenasitom smrću!

Gorki, otužni vođo, hajde sad,
očajni krmaru, upravi barku tu,
obolelu od morske bolesti,
razornom stenju i zdrobi je svu!

Napijam dragoj svojoj!

(Pije.)

O, čestiti

apotekaru, tvoj otrov je brz.

S poljupcem umirem.

(Romeo umre. Dolazi monah Lavrentije sa fenjerom,
ćuskijom i ašovom.)

MONAH LAVRENTIJE

Pomozi; sveti Franjo! Kol'ko puta
noćas mi se stare spotakoše noge¹²⁹
o grobove! Ko je tamo!

*128 Tibalt je rođak Romeu zato što je rođak njegovoj ženi Juliji.

*129 Spoticanje se smatralo rđavim predznakom.

VALTAZAR

Prijatelj

što vas zna dobro.

MONAH LAVRENTIJE

Blagosloven da si!

Reci mi, dobri prijatelju moj,

kakva to tamo buktinja rasipa

svetlost za crve, lobanje bez vida?

Koliko vidim, gori u grobnici

Kapuletovih.

VALATAZAR

Jeste, sveti oče.

Tu je moj gospodar, koga vi volite.

MONAH LAVRENTIJE

Ko je to?

VALTAZAR

Romeo.

MONAH

Otkad je on tamo?

VALTAZAR

Punih pola sata.

MONAH

Hajd'mo u grobnicu.

VALTAZAR

Ne smem, oče. Moj gospodar ne zna
da sam tu; on mi je smrću pretio,
ako ostanem da mu vidim smer.

MONAH

Ostani onda; ja ću ići sam.
Strah me hvata. O, jako se plašim
nesreće neke strašne.

VALTAZAR

Dok sam ovde
pod ovim tisom spavao, sanjao sam
da se moj gospodar s nekim borio
i da ga je ubio.

MONAH (idući grobnici)

Romeo!

Avaj, kakva je to krv umrljala
kameni ulaz ove grobnice?
Šta znače ovi krvavi mačevi
bez gospodara, ostavljeni tu
kraj ovog mesta pokoja?

(Ulazi u grobnicu.)

Romeo!

O, bled je! Ko je još tu? Šta i Paris?
Ogrezo u krvi? Kakav li je čas

svirepi kriv za ovaj udes tužan?

Gospa se miče.

(Julija se probudi.)

JULIJA

Utešitelju oče,

gde je moj muž? Ja se dobro sećam

gde treba da sam, pa i jesam tu.

Gde je moj Romeo?

(Glasovi izdaleka.)

MONAH

Čujem neku viku,

gospo. Izađi iz tog gnezda smrti

i zaraze i neprirodnog sna.

Jača sila kojoj ne preči se put

osujetila je naše smerove.

Hodi, izađi otuda. Tvoj muž

leži ti mrtav na grudima; tu je

i Paris. Hajde, smestiću te sad

u red sestara svetih monahinja.

Ne pitaj dugo, jer dolazi straža.

Hajdemo, hodi, dobra Julijo;

ja ne smem duže ovde ostati.

JULIJA

Idi, idi, ja neću odavde.

(Monah odlazi.)

Šta je to? Pehar stisnut rukom mog
vernoga dragog? Otrov beše kraj
njegov. O, tvrdico, ispio si sve
i ne ostavi prijateljsku kap,
da mi pomogne da za tobom odem.
Poljubiću ti usne. Možda još
ima na njima nešto otrova,
da mi smrt donese taj napitak lep.

(Ljubi ga.)

Usne su ti tople.

(Parisov paž dolazi na groblje sa stražom.)

PRVI STRAŽAR (spolja)

Povedi nas momče.

Kojim ćemo pravcem?

JULIJA

Vika? Onda moram
požuriti. O, dobri nožu moj!

(Zgrabi Romeov nož.)

Evo ti kanije!¹³⁰

(Probode se.)

Počivaj tu,¹³¹ pusti
da umrem.

(Padne na Romeovo telo i umre.)

*130 Njenih grudi.

*131 U mojim grudima.

PAŽ

Tu je to mesto, gde gori buktinja.

PRVI STRAŽAR

Tle je krvavo. Nek' neki od vas
pregledaju groblje. Koga god nađete,
uhvatite ga.

(Nekoliko stražara odlazi.)

Da tužna prizora!

Grof ubijen leži; Julija u krvi,
topla, tek umrla, a ležala je tu
sahranjena čitava dva dana.

Javite knezu; trči Kapuletu;
pozovi Montage; a ostali svi
izvršite pretres svega.

(Ostali stražari odlaze.)

Mi vidimo

otkuda dolaze te nesreće sve,
al' pravi osnov celog jada tog
ne možemo znati bez detaljnijeg
obaveštenja.

(Nekoliko stražara dolazi dovodeći Valtazara.)

DRUGI STRAŽAR

Evo Romeovog

momka; našli smo ga na groblju.

PRVI STRAŽAR

Drž'te ga

pod stražom dok knez ne dođe ovamo.

(Jedan stražar se vraća dovodeći monaha Lavrentija.)

TREĆI STRAŽAR

Evo monaha; dršće, uzdiše

i plače. Mi smo mu oduzeli ovaj

budak i ašov, jer je odlazio

sa groblja.

PRVI STRAŽAR

To je veoma sumljivo!

Zadrž'te i njega.

(Dolazi knez sa pratnjom.)

KNEZ

Kakvo nas to zlo

tako rano budi iz jutarnjeg sna?

(Dolazi Kapulet sa ženom.)

KAPULET

Šta to može biti te ceo svet više

sa sviju strana?

GROFICA KAPULET

Ljudi ulicama

viču "Romeo", neki "Julija",
a neki "Paris", i s galamom jure
grobnici našoj.

KNEZ

Kakav nam strah to zaglušuje uši?

PRVI STRAŽAR

Grof Paris leži ovde, kneže naš,
pogubljen; i Romeo je mrtav;
a Julija, mada ranije umrla,
sad je topla i tek ubijena.

KNEZ

Tragajte, ispitajte sve, da bi saznali
kako je došlo do gnusnog ubistva.

PRVI STRAŽAR

Ovde je jedan kaluđer, i momak
ubijenog Romea, s oruđem
podesnim za otvaranje grobnice.

KAPULET

O, nebo! O, ženo, gle kako nam kći
krvavi! Ovaj nož je pogrešio.
jer na Romeovom pleću mu je stan¹³²
prazan, a on se, ko u kanije,
zario u grudi moje kćeri.

GROFICA KAPULET

Vaj!

Ovaj prizor smrti pogrebno je zvono

starosti moje.

(Dolazi Montagi.)

KNEZ

Hodi nam, Montagi.

Ustao si rano da vidiš sina svog

i naslednika još ranije palog.

MONTAGI

Avaj, gospodaru, noćas mi je žena
preminula; tuga za prognanim sinom

uze joj život. Kakav se još jad

zaverio protiv moje starosti?

KNEZ

Pogledaj ovde, pa ćeš videti.

MONTAGI

O ti, neuki! Zar dolikuje sinu

da pre oca svoga požuri u grob?

KNEZ

Zapečatite za tren usta bolnom

vapaju, dok ne rešimo ove

zagonetke i ne saznamo njen

izvor, poreklo, pravi tok; a onda

ja ću general vaših jada biti

i voditi vas do smrti vinovnika.

Uzdržite se sad, i nek vam žalost
postane robinja strpljenju. A vi
dovedite mi osumnjičene.

(132 Kanije. Nož je nekada nošen na leđima.)

(133 Neuk u pravilima prvenstva.)

(Stražari dovode monaha Lavrentija i Valtazara.

MONAH

Ja sam glavni.¹³⁴ Mada sam najmanje
kadar za takav čin, ipak sam ja
najsumnjiviji, jer su protiv mene
vreme i mesto tog zločina groznog.
Evo me ovde da samoga sebe
okrivim, razrešim, osudim, opravdam.

KNEZ

Onda nam odmah reci sve što znaš.

MONAH

Biću kratak, jer mog daha kratak rok
nije dug koliko dugačka je priča.
Romeo, tu mrtav, Julijin je muž;
a Julija, mrtva, Romeova žena.
Ja sam ih venčao a dan njenog tajnog
venčanja bio je sudnji dan Tibalta,
čija je prerana smrt prognala novog

ženika; i za njim, a ne zbog Tibalta,

Julija poče venuti. A ti

da bi uklonio obruč tuge s nje,

zaručio si je i hteo na silu

udati za grofa Parisa. Tada je

došla meni i sva izvan sebe

rekla mi da smislim neki način da je

oslobodim tog drugog venčanja,

il' će se u mojoj ćeliji ubiti.

Na to joj dadoh (naučen veštinom)

uspavljiv napitak, čije dejstvo beše

kako očekivah - ta prividna smrt.

Odmah sam pisao Romeu da dođe

ovamo ove kobne noći, da je

iz pozajmljenog groba izvadimo,

jer tad prestaje dejstvo tog napitka.

Al' nosilac pisma, monah Jovan, bude

zadržan slučajem, i vrati mi pismo.

(134 Glavni osumnjičeni.)

Tad sam sam došao. u određeni čas

buđenja njenog, da je izvadim

iz porodične grobnice, s namerom

da je u svojoj krijem ćeliji

dok ne bude zgode da Romeo dođe.

Kad sam stigao nekol'ko minuta
pre buđenja njenog, ležali su tu,
prerano mrtvi, plemeniti Paris
i verni Romeo. Ona se probudi.
Zamolih je da pođe i snosi
strpljivo volju neba; ali tad
poplaši me neka vika od grobnice;
a ona, odveć očajna, ne htjede
poći sa mnom, već je, kao što izgleda,
izvršila sama nasilje nad sobom.
To je što znam; a zna za njen brak
i dojkinja. Ako se išta sluči zlo
mojom krivicom, nek mi život star
žrtvovan bude malo i pre roka
okrutnosti najstrožeg zakona.

KNEZ

Uvek smo te znali kao sveca.
Gde je Romeov momak? Šta zna on?

VALTAZAR

Ja sam doneo gospodaru vest
o Julijinoj smrti, i on tad
hitno je iz Mantove došao
ovamo, pravo ovoj grobnici.
Reče mi da ovo pismo predam rano

njegovom ocu; a kad je pošao
u grobnicu, zapretio mi smrću
ako ne odem i ne ostavim ga.

KNEZ

Daj mi pismo; pročitacu ga. Gde je
grofov paž koji je stražu pozvao?
Šta ti je gospodar radio tu, momče?

(Paž stupi napred.)

PAŽ

Došao je da cvećem pospe grob
svoje gospe, i reče da stojim
podalje, što sam i učinio.

Uskoro dođe neko s buktinjom
pa grob otvori; alj je malo posle
moj gospodar isukao mač,
a ja otrčah da Pozovem stražu.

KNEZ

Pismo potvrđuje monahove reči,
i tok njihove ljubavi, i glas
o njenoj smrti. On piše još tu
da je od nekog apotekara
siromašnog kupio otrov taj,
pa s tim došao u ovu grobnicu
da umre i leži pored Julije.

Gde su ti dušmani? Kapulete ti,
i ti Montagi? Vidite li bič
što ošinu vašu mržnju? Nebo nađe
put da vašu radost ljubavlju ubije!
A ja, koji sam kroz prste gledao
na vaš razdor, izgubio sam dva
rođaka svoja. Kažnjeni su svi.

KAPULET

O, brate Montagi, daj mi ruku. Neka
rukovanje ovo venčani dar bude
mojoj kćeri; više ne mogu tražiti.

MONTAGI

Al' ja mogu dati i više; od čista
zlata ću joj dići lik, pa dok Verona
nosi ime svoje, neka uvek blista
Julije verne skupocena bista.

KAPULET

Isti će Romeov lik biti kraj nje -
otkupnina mala za mržnje nam zle.

KNEZ

Mir mračan jutro donosi nam ovo
Sunce od tuge ne pomalja glave
Hajdmo da čujem šta još ima novo

I kaznim krive. a oprostim prave

Bolnije priče usud ne isplete

No kob Romea i kob Julije.

KRAJ